

При нозете на Учителя Джиду Кришнамурти

В оригиналното английско издание върху титулната страница между заглавието "При нозете на Учителя" и името Алционе се намира предлога "by", който съобразно написаното в началото на книгата (виж стр. 5) би могъл да бъде преведен с българския предлог "чрез" (посредством). Разликата между "от" и "чрез" всъщност е проекция на разликата в съдържанието между "автор и "посредник".

Това разбира се въобще не означава, че 14-годишното момче Кришнамурти е само посредник. Би трябвало да се познават понятията "Път" и "ученичество", за да се вникне по дълбоко в ролята, която изпълнява Джиду Кришнамурти в момента на написването на книгата.

"Това са думи на Учителя, който ме учи".

"Той не говори два пъти".

"Думите, които той каза на мен, ще помогнат и на тебе, стига да ги изпълняваш".

Автор или посредник - "от" или "чрез"? Може би отговорът се съдържа в констатирания факт за "ученичеството" на 14-годишния Кришнамурти. Или може би във втория факт, че още в началото на Пътя (или още преди да стъпи върху Пътя) той желае да помогне с чутото от Учителя. Както и във факта, че същото това момче на 14 години, зад което говори Учителя се превръща в зрелият Кришнамурти говорещ за "утоляване жаждата на хората" – "раздаване на живителна вода" при положение, че има жадни за нея и раздаващият се чувствава призван.

В крайна сметка "от" или "чрез", едва ли това има толкова голямо значение пред възможността да се прочете това великолепно духовно четиво, каквото е при "Нозете на Учителя".

Истината е такава, каквато всеки я възприема според равнището на което се намира - според площадката (стъпалото), върху които е стъпил. Важното е може би тази истина да ускорява предвижването му нагоре по стълбата.

От редактора.

**От нереалното води ме към Реалното.
Из мрачините води ме към Светлината.
От смъртта води ме към Безсмъртието.**

ПРЕДГОВОР

Това не са мои думи, това са думи на Учителя, който ме учи. Без него аз нищо не бих могъл да сторя: с негова помощ аз встъпих в Пътя. Ти също желаеш да тръгнеш по този път и думите, които Той каза на мен, ще помогнат и на тебе, стига да ги изпълняваш. Не е достатъчно само да се каже, че те са истинни и прекрасни: който иска да сполучи, трябва да постъпва тъкмо както е казано тук. Ако гладният види храна и си каже: "Добра е", с това няма да се насити: той трябва да протегне ръка, да вземе храната и да яде. Също тъй не е достатъчно само да чуеш словата на Учителя: трябва да вършиш каквото Той казва - внимателен към всяка негова дума, възприемчив към всяко загатване. Ако някое загатване не се схване, ако някоя дума се пропусне, те са изгубени завинаги; защото Той не говори два пъти.

Четири са качества, които човек трябва да притежава, за да встъпи в Пътя:

Различаване.

Отсъствие на желание.

Добро поведение.

Любов.

Ще се опитам да изложа тук онова, което Учителят ми каза за всяко от тях.

I

Първото качество е РАЗЛИЧАВАНЕ - онова различаване на реалното от нереалното, което въвежда човека в Пътя. За това различаване става дума, но то е и нещо много повече; и то трябва да

се практикува не само в началото на Пътя, но и на всяка стъпка по него, всеки ден, дори до края. Ти влизаш в Пътя, защото си узнал, че само в него може да се намерят онези неща, които заслужават да бъдат придобити. Неведущите работят за да спечелят богатство и могъщество, но тези неща са ценни само за един живот, следователно са недействителни. От тях има по-велики неща - неща реални и трайни: видиш ли ги веднъж, не ще можеш вече да пожелаеш други.

В света има само два вида хора: едни, които знаят, и други, които не знаят; единствено това знание е важно. Каква религия човек изповядва, към коя раса принадлежи - това не са съществени неща: истински съществено е знанието - знанието за Божия план относно човека. Защото Бог има план и този план е еволюцията. Веднъж само човек да го види и истински да го познае, той вече не може да не работи за него и да не се слее с него, защото той е тъй славен, тъй прекрасен! Така, защото знае, той застава на Божията страна - като защитник на доброто и противник на злото, работник за мировата еволюция, а не за лична изгода.

Ако е на Божия страна, той е един от нас и какво значение има дали се зове индуист или будист, християнин или мохамеданин, дали е от Индия или от Англия, от Китай или от Русия. Които са на Негова страна, знаят защо са родени в света: те знаят какво трябва да правят и се стараят да го изпълнят. Всички други все още не знаят какво трябва да вършат: често постъпват неразумно и се мъчат да намерят някакви въображаеми пътища, които да ги изведат на честит край. Не искат да разберат, че всички хора са Едно, и следователно само онова, което То - Едното - иска, може да бъде наистина благо за всички. Те следват нереалното вместо реалното. Докато не са се научили да различават тези две неща, те още не са на страната на Бога. Ето защо това различаване е първата стъпка.

Но дори когато изборът е вече направен, трябва да се помни, че са много разновидностите на реалното и на нереалното, и все още трябва да се различават правото и кривото, важното и неважното, полезното и безползното, истинското и фалшивото, егоистичното и безкористното.

Между правото и кривото не е трудно да се направи избор, защото онези, които са пожелали да следват Учителя, вече са решили да се държат за правото по какъвто и да е начин. Но тялото и човекът са две различни неща и човешката воля не винаги е в съгласие с желанието на тялото. Когато тялото ти пожелае нещо, спри се и помисли дали наистина ти го желаш. Защото ти си Бог и искаш само онова, което Бог иска; но ти трябва да се отдръпнеш дълбоко в себе си, за да намериш там Бога и да се вслушаш в Неговия глас, който е Твой глас. Не изпадай в заблудението да мислиш, че ти си тялото: ти не си нито физическото тяло, нито астралното, нито умственото. Всяко от тях претендира да е Его-то - за да придобие онова, което желае. Но ти трябва да ги познаваш всичките и да се самоосъзнаеш като техен господар.

Когато предстои да се извърши някаква работа, физическото тяло веднага изпъква пред нас със своите искания - че има нужда от почивка, от разходка, от ядене и пиене; човекът, който не знае, си казва: "Аз искам да сторя тези неща и трябва да ги сторя." Но който знае, казва: "Онова, що желае, не съм аз, то е тялото ми, нека почака малко." Когато пък се предостави случай да се помогне някому, тялото чувствава: "Колко безпокойства ще ми донесе това! Нека друг го стори вместо мене." Обаче човекът му отговаря: "Ти няма да ми попречиш да сторя едно добро."

Тялото е твое добиче - конят, който яздиш. Затова трябва добре да го гледаш, добре да се грижиш за него; не бива да го пресилваш с работа; храни го както трябва, само с чиста храна и с чиста вода, и винаги го поддържай изрядно чисто, като го пазиш и от най-малката скверност. Защото ако тялото ти не е съвършено чисто и здраво, ти няма да си в състояние да извършиш тежката работа на подготовката, няма да понесеш неговата непрестанна напрегнатост. А именно ти си този, който трябва да е винаги господар на тялото, а не то да те контролира.

Астралното тяло също има своите желания - и те са цял куп. То иска да се гневещ, да казваш остри думи, да чувствуваш ревност, да си алчен за пари, да завиждаш на другите за богатствата им, да изпадаш в униние. То иска тези неща и още много други... не че желае да ти вреди, но защото жадува за силни емоции и обича да ги сменя непрестанно. Но ти нямаш нужда от всичко това и затова трябва да различаваш своите нужди от тези на твоето астрално тяло.

Умственото ти тяло - в самонадеяна гордост - се смята за нещо отделно; то си създава високо мнение за себе си, а другите омаловажава. Дори когато си сполучил да го отвърнеш от светските неща, то все още се опитва да сведе всичко към себе си, като те кара да мислиш повече за твоя личен напредък вместо да се грижиш за делото на Учителя и да помагаш на другите. Когато

медитираш, то се стареа да отвлече мисълта ти от онова, което е нужно на тебе, за да те накара да мислиш за всички най-разнообразни неща, които са нужни на самото него. Ти не си умът, но умът е твое сечиво, с което трябва да си служиш: затова и тук се иска различаване. Трябва да бдиш безспирно, иначе ще пропаднеш.

Окултизмът не допуска никакви компромиси, когато става дума за добро и зло. Ти трябва да вършиш добро, каквото ще да става. Не бива да вършиш зло, независимо от това, какво ще каже или помисли невежия. Изучи основно скритите закони на природата и щом ги опознаеш, подреди живота си според тях, като се ръководиш винаги от разума и от здравия смисъл.

Трябва да различаваш важното от неважното. Твърд като скала бъди, когато трябва да отделиш доброто от злото, но отстъпвай винаги на другите в неща маловажни. Защото ти трябва да бъдеш винаги кротък и благосклонен, справедлив и сговорчив, като предоставяш на другите същата пълна свобода, каквато желаете за себе

Опитвай се да разбираш кое заслужава да бъде направено и помни, че не бива да съдиш за нещата по тяхната привидна стойност. Някое нещо - малко наглед, но непосредствено полезно за делото на Учителя - заслужава да бъде извършено много повече, отколкото онова голямо нещо, което светът би сметнал за добро.

Ти трябва да различаваш не само полезното от безползното, но и по-ползното от по-малко полезното. Да нахраниш бедните е добро, благородно и полезно дело; но много по-благородно и по-ползотно е да нахраниш техните души. Всеки богат човек може да нахрани тялото, но само онзи, който има знание, може да нахрани душата. Ако ти притежаваш знание, твой дълг е да помогнеш и на другите да го придобият.

Колкото и мъдър да си по този Път, ти имаш още много да учиш; толкова много, че и тук трябва да има различаване и ти трябва грижливо да отсъждаш кое заслужава да се научи. Всяко познание е полезно и един ден ти ще притежаваш цялото знание; но докато обладаваш само част от знанието, гледай поне то да бъде най-ползното. Бог е и Мъдрост, и Любов, и колкото повече мъдрост имаш, толкова по-добре ще може Той да се проявява чрез тебе. И така изучавай, но първо изучи онова, което най-много ще ти помогне, за да помагаш на другите. Изучавай търпеливо и събирай знания, но не за това ~ да те мислят хората за мъдър, нито пък за рядкото щастие - да бъдеш мъдър, но защото само мъдрият човек може мъдро да помага. Колкото и да е силно желанието ти да помагаш, ти ще направиш повече зло, отколкото добро - ако си невежа.

Трябва да различаваш истината от лъжата; трябва да се научиш да бъдеш всякога истинен в мисли, думи и дела.

Първо, в мисли; а това не е лесно, защото светът е пълен с изопачени понятия, с безсмислени суеверия и никой човек, обладан от тях, не може да напредне. Ето защо ти не трябва да поддържаш едно мнение само защото мнозина го споделят, нито защото е било поддържано през векове, нито защото е написано в някоя от книгите, които хората смятат за свещени. Ти трябва да се обърнеш към своя собствен разум и сам да прецениш дали то е разумно. Помни, че макар и хиляди души да са съгласни по някой въпрос, ако те сами не познават предмета, тяхното мнение не ще има никакво значение. Който иска да върви по Пътя, трябва да се приучи сам да мисли, защото суеверието е една от най-големите злини в света, една от веригите, от които трябва напълно да се освободим.

Твое мнение за другите трябва да бъде право; не трябва да им приписваш неща неверни. Не си въобразявай, че хората все за тебе мислят. Ако някой върши нещо и ти решиш, че то ще ти навреди, или казва нещо и ти решиш, че то се отнася за тебе, не си помисляй изведнъж: "Той иска да ми напакости." По всяка вероятност той никога не е мислил за тебе, защото всяка душа си има свои тревоги и повечето време е обзета от мисъл за себе си. Ако някой ти заговори гневно, не мисли: "Той ме мрази, иска да ме нарани." Навярно друг някой или нещо друго го е разгневilo и понеже ти случайно си се изпречил пред него, той обръща гнева си срещу теб. Той постъпва безумно, защото всеки гняв е безумие, но затова пък ти не трябва да мислиш за него погрешно.

Когато станеш ученик на Учителя, ти ще можеш винаги да проверяваш дали е вярна мисълта ти, като я съпоставяш с Неговата мисъл. Защото ученикът е едно със своя Учител и достатъчно е само той да потопи своята мисъл в мисълта на Учителя, за да види веднага дали те са в съгласие. Ако мисълта на ученика не трепти в хармония, тя е погрешна и той я променя тозчас, защото мисълта на Учителя е свършена, защото Той знае всичко. Ония, които още не са приети от Него, не могат да направят това, но те могат много да си помогнат, като се запитват често: "Какво би

помислил Учителят за това? Какво би казал или сторил Учителят при тези условия?" Защото никога не трябва да правиш, да казваш или да мислиш нещо, което - според тебе - Учителят не може да направи, да каже или да помисли.

И в думите си, ти също така трябва да бъдеш истинен, точен и неразточителен. Никога не се залавяй да приписваш някому мотиви, защото само неговият Учител може да знае мислите му; може би той действа под влиянието на такива мотиви, каквито никога не са ти идвали на ум. Чуеш ли нещо да се говори против другото, не го преповтаряй: може би то не е вярно, а и дори да бъде вярно, по-благородно е да не казваш нищо. Мисли добре, преди да говориш, за да не изпаднеш в неточност.

Бъди истинен в дела; недей се представя за такъв, какъвто не си, защото всяка преструвка е преграда за чистата светлина на истината, която би трябвало да свети през тебе както слънчевата светлина свети през чисто стъкло.

Трябва да правим разлика между егоистичното и неегоистичното, защото егоизмът има много форми и щом помислиш, че си го задушил в една от тях, той ще се яви в друга, все тъй силен, както и преди. Но лека-полека мисълта да помагаш на другите дотам ще те обземе, че няма да ти остане време да мислиш за себе си.

Трябва да се научиш да различаваш и по друг начин. Научи се да виждаш Бога във всички същества и неща, колкото и да са лоши те, или пък да ти се струват такива. Ти можеш да помогнеш на своя брат чрез това, което е общо за двамата ви, а то е Божественият Живот. Научи се да събуждаш в него този живот; научи се как да призоваваш този живот в него: така ще го спасиш от зло.

II

Има мнозина, които мъчно могат да придобият това качество - ОТСЪСТВИЕ НА ЖЕЛАНИЕ, - защото си мислят, че те са самите желания - и че ако им се отнемат тези желания, симпатии и антипатии, от тяхната личност нищо няма да остане. Но те още не са видели Учителя: в светлината на Неговото Присъствие всички желания изчезват - освен желанието да се уподобиш на Него. И при все това, преди да имаш щастието да го срещнеш лице в лице, ти можеш, ако искаш, да угасиш в себе си желанията. Различаването ти е показало вече, че многожеланите от повечето хора неща, като богатство и власт, не са достойни за притежание. Когато това се почувствува наистина, а не само да се изрича с думи, всички желания за тях от само себе си ще изчезнат.

До тук всичко е просто; нужно е само да разбереш. Но има някои, които се отказват от стремлението си към земни цели, за да спечелят небето или пък лично да се спасят от веригата на преражданията. В това заблуждение не бива да изпадаш. Ако си стигнал дотам в своето самоотричане, че да забравиш съвсем своето себе, ти не можеш вече да мислиш, кога това себе ще бъде освободено или какъв рай го чака. Помни, че всяко егоистично желание - колкото и да е възвишен неговия предмет - свързва ръцете ти и докато не се избавиш от него, ти не си напълно свободен, за да се посветиш на работата на Учителя.

Когато са изчезнали всички желания за твоето себе, все още е възможно да имаш желание да видиш резултата от своето дело. Помагаш ли някому, ти искаш да видиш колко си му помогнал; навярно би желал дори и той да види това и да ти се отблагодари. Но това е все още желание... а също и отсъствие на вяра. Всяко твое усилие, когато помагаш, неминуемо се увенчава със сполука независимо дали ти можеш да видиш това или не: ти познаваш Закона и знаеш, че това е така. Прочее, ти трябва да правиш добро от любов към самото добро, а не с надежда за награда. Трябва да работиш от любов към самата работа, а не с надежда да видиш нейните плодове. Трябва да се отдадеш в служба на света, защото го обичаш, и не можеш да не му се отдадеш.

Не желай психични сили: ти ще ги придобиеш, когато Учителят види, че е дошъл часът ти. Развиеш ли ги насила и преждевременно, с това ще си докараш големи беди. Често притежателите на такива сили биват играчка на природните духове или пък стават високомерни и се мислят за непогрешими. А времето и енергията, изхабени напразно за придобиването на тези сили, могат да се употребят в работа за обща полза. Тези сили сами ще дойдат в течение на нашето развитие - те трябва да дойдат. И ако Учителят види, че ще бъде полезно за тебе да ги овладееш вече, Той ще ти каже как можеш да ги развиеш безопасно. Дотогава за тебе е по-добре да си без тях.

Пази се също и от някои малки желания, присъщи на всекидневния живот. Никога не желай да блестиш или да се показваш остроумен; не бъди словоохотлив. Добре е малко да приказваш; още

по-добре е нищо да не говориш, щом не си съвсем уверен, че онова, което искаш да кажеш, е истинно, добро и полезно. Преди да проговориш, попитай се дали това, което ще изречеш, притежава тези три качества; ако не, мълчи.

Добре е още отсега да привикваш да мислиш внимателно, преди да говориш; защото, когато постигнеш посвещение, ще трябва да бдиш над всяка своя дума да не би да кажеш нещо, което не трябва да се казва. Избягвай всяко сквернословие, всеки безполезен разговор, който принижавя човека; когато се превърне в клюкарство, той е грях. Прочее, привикни повече да слушаш, отколкото да говориш; не давай мнение, ако не се допитват до тебе. Някъде така определят четирите качества: да знаеш, да смееш, да искаш, да мълчиш; последното е най-трудно от всички.

Друго такова желание, което строго трябва да задушаваш, е желанието да се бъркаш в чужди работи. Какво някой прави или казва, или вярва, то не е твоя работа и ти трябва да се научиш да го оставяш съвсем сам: той има пълно право на свобода в мислите, думите и делата си, докато не пречи другиму. Ти сам искаш за себе си пълна свобода, за да постъпваш тъй, както мислиш за добре: трябва тогава да предоставяш същата свобода и нему, и когато той упражнява това свое право, нямаш право да го одумваш.

Ако мислиш, че той постъпва зле, ти можеш да намериш някой удобен случай да му кажеш лично и твърде учтиво, защо така мислиш, и е възможно да го убедиш; но има много случаи, когато това би било една неуместна намеса. По никой начин не трябва да отиваш и да клюкарствуваш пред трето лице по този въпрос, защото това е крайно погрешно.

Видиш ли някого да се отнася жестоко към дете или животно, твое задължение е да се намесиш.

Видиш ли някого да нарушава законите на страната, трябва да уведомиш властите.

Натоварен ли си да поучаваш някого, твой дълг е кротко да посочваш грешките му. Вън от тези случаи знай само своята работа и усвои добродетелта на мълчанието.

III

Ето шестте особено важни страни на поведението, които Учителят препоръчва:

1. **Себеконтрол в мислите.**
2. **Себеконтрол в делата.**
3. **Толерантност.**
4. **Жизнерадост.**
5. **Целеустременост.**
6. **Доверчивост.**

1. Себеконтрол В МИСЛИТЕ.

Качеството **отсъствие на желание** показва, че астралното тяло трябва да се контролира: същото се отнася и за менталното (умственото) тяло. Това означава: контрол над чувствата, така че да не те обладават вече гняв и нетърпение; контрол над ума, така че мисълта ти винаги да бъде спокойна и ясна; и - чрез ума - контрол над нервите, така че те да бъдат възможно най-малко раздразнявани. Последното е трудно, защото, когато се опитваш да се приготвиш за Пътя, ти не можеш да не направиш тялото си по-чувствително: така че твоите нерви ще станат лесно раздразними при всеки шум и тласък и твърде остро ще започнеш да чувствуваш най-леките влияния. Обаче ти трябва да сториш всичко възможно от твоя страна.

Спокоен ум значи още мъжество - необходимо качество, за да можеш да посрещнеш без страх изпитанията и трудностите по Пътя; то значи също постоянство - да понасяш по-лесно всекидневните безпокойства, както и да избягваш постоянните главоболия за дреболии, поради които мнозина губят по-голямата част от времето си.

Учителят учи, че за човека не трябва да има никакво значение това, което му се случва отвън: скърби, мъчнотии, болести, загуби - всичко това не трябва да го засяга и не трябва да нарушава спокойствието на неговия ум. Те са плод на минали дела и когато дойдат, трябва да ги понесеш радостно, като помниш, че всяко зло е преходно и че твой дълг е да бъдеш винаги радостен и спокоен. Те принадлежат на твоите минали раждания, не на сегашния ти живот: ти не можеш ги измени, тъй че безполезно е да се занимаваш с тях. Мисли по-скоро за сегашните си дела, които подготвят събитията на твоя бъдещ живот, защото тях можеш да измениш.

Не се отдавай никога на скръб и не падай духом. Униинето е зло, понеже то се отразява зле върху другите и прави живота им по-тежък, а това ти нямаш право да вършиш. Затова, ако някога те налегне такова настроение, веднага се отърси от него.

И в друга посока ти трябва да контролираш мисълта си: недей я оставя да блуждае. Каквото и да правиш, прикови своята мисъл върху него, за да го извършиш както трябва. Не оставяй ума си празен, но винаги пази в дъното на душата си благородни мисли, готови да изпълнят ума ти, щом той остане свободен.

Употребявай всекидневно умствената си енергия за добри цели: бъди направляваща сила в посоката на еволюцията. Мисли всеки ден за някого, за когото знаеш, че живее в скръб или страда, или че се нуждае от помощ. И изливай в него любовната си мисъл.

Въздържай ума си от гордост, защото гордостта произтича само от невежество. Невежият се мисли за велик, извършил това или онова велико дело; мъдрият обаче знае, че само Бог е велик, че всяко добро дело е дело само на Бог.

2. Себеконтрол В ДЕЛАТА.

Ако мисълта ти е правилна, тя безпрепятствено ще се осъществи. Все пак помни, че истинска полза се принася на човечеството само тогава, когато мисълта се превръща в дело. Не трябва да има леност, а постоянна дейност в добри дела. Изпълнявай само задълженията си и не се бъркай в работата на друг, освен ако това става с негово позволение, за да му помогнеш. Остави всеки човек да върши своята работа, както той си разбира; бъди готов винаги да помогнеш там, където е нужно, но никога не се натрапвай. За мнозина най-трудното нещо в света е да се научат да вършат работата, която им е отредена, а към това ти трябва да привикнеш. Заради това, че се опитваш да се заемеш с една по-висша работа, ти не трябва да занемариш обикновените си задължения, понеже докато те, не бъдат изпълнени, ти не си свободен да служиш на друго дело. Не поемай върху си нови задължения към света, но ония, които вече си поел, изпълни ги докрай - всички задължения, които ти сам признаваш за действителни и разумни, а не някакви въображаеми, които друг се опитва да ти наложи. Ако искаш да бъдеш ученик на Учителя, ти трябва да вършиш обикновените си работи по-добре от другите, а не по-зле; защото ти трябва да правиш и това също, за Него.

3. ТОЛЕРАНТНОСТ

Бъди напълно толерантен към всички и се отнасяй със сърдечен интерес към вярванията на хората от други религии - с каквато сърдечност се отнасяш и към своите едновярци. Защото и тяхната религия, както и твоята, е път, който води към Всевишния. А за да помагаш на всички, трябва да разбираш всички.

Но за да постигнеш тази пълна толерантност, трябва първо да се освободиш от всякакъв фанатизъм и предрасъдък. Трябва да научиш, че обредите не са необходими: иначе ти би се мислил за някак по-добър от ония, които не ги изпълняват. Но пък не трябва да осъждаш другите, които все още се придържат към обредите. Остави ги да се молят както искат; само че и те не трябва да ти пречат на теб, който знаеш истината: те не трябва да ти натрапват онова, което ти си надраснал. Бъди снизходителен и благосклонен във всичко.

Сега, когато твоите очи са отворени, някои от старите ти вярвания и обреди може да ти се видят безсмислени; може и наистина да са такива. Но макар и да не вземаш вече участие в тях, все пак зачитай ги от любов към онези добри души, които все още им придават значение. Те си имат своето място и своята полза; те приличат на онези двойни линии, които са ти помагали като дете да пишеш право и равно, докато привикнеш да пишеш много по-добре и по-свободно без тях. Някога и ти си имал нужда от тях, но сега не.

Един велик Учител някога бе писал: "Когато бях дете, говорех като дете, разсъждавах като дете, мислех като дете, но като станах мъж, аз изоставих своите детски привычки." И въпреки това, който е забравил своето детинство и е изгубил всяка обич към децата, той не ще може да учи деца и да помага на деца. Тъй че гледай на всички хора с благост и толерантност, отнасяй се към всички еднакво, каквито и да бъдат те - будисти или индуисти, джайнисти или евреи, християни или мохамедани.

4. ЖИЗНЕРАДОСТ

Каквато и да бъде твоята карма, ти трябва да я понасяш с радост и да приемаш всяко страдание като щастие, защото това показва, че Господарите на Карма те мислят достоен за помощ. Колкото и тежка да бъде тя, благодари, че не е по-тежка. Помни, че Учителят ще има малка полза от тебе, докато лошата ти карма не е изхарчена и ти не си свободен. Като му предлагаш себе си и своята помощ, ти искаш да се ускори твоята карма и в един или в два живота ти изхарчваш това, което иначе би се простряло в много животи. Но за да получиш най-голямо изразходване, трябва да я понасяш бодро и жизнерадостно.

И друго е важно тук. Трябва да се откажеш от всяко чувство за притежание. Карма може да ти отнеме и ония неща, които ти са най-скъпи - дори хората, които са най-близки на сърцето ти. Даже и тогава ти трябва да бъдеш радостен - готов да се разделиш с всички и с всичко. Често Учителят има нужда да излее Своята сила върху други чрез Своя ученик: Той не може да стори това, ако ученикът се отдава на униние. Тъй че жизнерадостта трябва да бъде едно постоянно правило.

5. ЦЕЛЕУСТРЕМЕНОСТ (едноцелност)

Едничкото нещо, което трябва да имаш предвид, то е да вършиш работата на Учителя. Каквато и друга задача да изникне в живота ти, никога не трябва да забравяш това. Всъщност не може и да се появи такава работа, която да не е Негова, защото всяко полезно и безкористно дело е Негово дело и ти трябва да го вършиш за Учителя. Ти трябва да изработваш с най-голямо внимание всяка отделна част, тъй че да можеш да извършиш своето дело с най-голямо съвършенство. Същият Учител пак бе писал: "Каквото и да вършиш, върши го от сърце - като за Бога, а не като за хората." Мисли как би изпълнил ти своята работа, ако знаеше, че Учителят ще дойде тогачас да я види; с тази мисъл в ума върши всичко. Най-мъдрите биха проумели най-добре какво значи този стих. Има и друг такъв, много по-стар: "Каквато и работа да пипне ръката ти, вложи в нея всичката си мощ."

Целеустременост значи също, че нищо не трябва да те отбива дори за минута от Пътя, по който си тръгнал. Никакви изкушения, никакви светски удоволствия, нито пък светските привързаности не бива да те отклоняват. Защото ти сам трябва да станеш едно с Пътя. Той трябва да се превърне в твоя собствена природа, така че да го следваш, без да има нужда да мислиш за него, и да не можеш да се отделиш от него. Ти, Монадата, си решил това. Да се откъснеш от Пътя, би значило да се откъснеш от себе си.

6. ДОВЕРЧИВОСТ

Трябва да имаш доверие в своя Учител; трябва да имаш вяра в себе си. Ако си видял Учителя, ти ще Му се довериш докрай, през много животи и смърти. Ако още не си Го видял, ти все пак ще трябва да се опиташ да почувствуваш Неговото същество и да Му се довериш, защото, ако не сториш това, знай: дори сам Той не е в състояние да ти помогне. Докато няма пълно доверие, не може да има и пълно преливане на любов и сила.

Трябва да имаш вяра в себе си. Ти казваш, че познаваш себе си много добре? Ако чувствуваш това, ти не се познаваш; ти познаваш само своята външна обвивка, която често пъти е падала в тинята. Но ти, истинският ти, си искра от Божествения Пламък и Бог, който е всемогъщ, пребивава в тебе и поради това няма нищо, което ти да не можеш да постигнеш, стига само да го пожелаеш. Кажете на себе си: "Каквото човек е направил, всеки човек може да го направи. Аз съм човек, но аз съм също и Бог в човека: аз искам и аз мога да направя това, и ще го направя." Защото твоята воля трябва да бъде като закалена стомана, ако искаш да встъпиш в Пътя.

IV

От всички качества ЛЮБОВТА е най-важната, защото, ако тя бъде достатъчно силна в човека, той ще придобие всички други качества, а те без нея не биха били достатъчни. Често тя се тълкува като силно желание да се освободи човек от кръга на ражданията и смъртта и да се съедини с Бога. Но това тълкуване звучи егоистично и предава само част от значението. Любовта не е толкова желание, колкото воля, решение, съсредоточаване. За да постигне своя резултат, това решение трябва да изпълни цялото ти същество, тъй че да не остане в тебе място за никакво друго чувство. Наистина, любовта е волята да бъдеш едно с Бога, и то не за да можеш да се избавиш така от труд и от страдание, но - благодарение на дълбоката си любов към Него - да работиш заедно с

Него и както Него. Защото Той е любов и ти, ако искаш да станеш едно с Него, трябва също тъй да се изпълниш със съвършено безкористие и любов.

Във всекидневния живот значението на това качество е двойно: първо, да внимаваш добре, за да не причиняваш вреда и страдание на никое живо същество; второ, да дебнеш всеки благоприятен случай, за да помогнеш с нещо, когато можеш.

Преди всичко не причинявай страдания. Има три гряха, които причиняват повече зло от всичко друго в света: одумване, жестокост и суеверие - защото те са престъпления против любовта. Човек, който желае да изпълни сърцето си с любов към Бога, трябва да бъде постоянно нащрек, за да не изпадне в тези три гряха.

Виж какво представлява одумването: то започва с лоша мисъл, а това само по себе си вече е престъпление. Защото във всеки човек и във всяко нещо има добро, във всеки човек и във всяко нещо има зло. Ние можем да засилваме което и да е от тях, като мислим за него, и по този начин можем да подпомагаме или да спъваме еволюцията; можем да вършим волята на Логоса или да му се противим. Когато мислиш за злото в другия, ти вършиш едновременно три лоши неща:

1. Изпълваш пространството около себе си със зли мисли вместо с добри и по този начин увеличаваш страданията в света.

2. Ако мислиш за злото в другия, ти храниш това зло и го засилваш, и така правиш своя брат по-лош вместо по-добър. Но обикновено не точно там в него е злото, а ти просто сам си го въобразяваш. И тогава твоята лоша мисъл изкушава твоя брат и го въвежда в грях, защото, ако той не е още съвършен, ти можеш да го направиш такъв, какъвто си го мислиш.

3. Ти изпълваш своя собствен ум със зли мисли вместо с добри: така ти спъваш своето собствено растене и вместо да облагородиш душата си, ти правиш от нея - за тези, които могат да виждат - грозно и отвратително зрелище.

Интригантът, незадоволен от злото, което е сторил на себе си и на своята жертва, се опитва с все сила да направи и други хора съучастници в своето престъпление. Ревностно им съобщава той своята злоумишлена сплетня, като се надява, че те ще ѝ повярват; и тогава всички се съюзават с него, за да разпространяват лоши мисли за бедния страдалец. И това продължава ден след ден и се прави не от един човек само, а от хиляди. Започваш ли сега да виждаш колко е низък и ужасен този грях? Трябва съвсем да го избягваш. Никога не говори лошо за когото и да било; откажи се да слушаш, когато някой говори лошо за другия; кротко го прекъсни: "Това може би не е вярно, а дори и да е вярно, по-добре е да не се говори за него."

Сега за жестокостта. Тя е два вида: умишлена и неволна. Умишлената жестокост преднамерено причинява болка на друго живо същество; и това е най-големия от всички грехове - дело по-скоро на дявол, отколкото на човек. Ти ще кажеш, може би, че никой човек не би сторил подобно нещо; обаче хората често са вършили това и всекидневно го правят и днес. Правилни са го инквизиторите и много религиозни хора в името на своята религия. Вършат това вивисекторите; също така Постъпват и много училищни възпитатели, за които това е нещо обикновено. Всички тези хора се опитват да извинят своята грубост, като казват, че било обичай; но едно престъпление не престава да бъде такова само заради това, че мнозина го вършат. Карма не държи сметка за обичая; и карма на жестокостта е най-ужасната от всички; В Индия поне няма извинение за такива обичаи, понеже на всички е добре известен Законът - никому да не причиняваш страдания. Съдбата, която ще постигне жестокия, трябва да падне също и върху всички онези, които излизат нарочно да убиват Божиите създания и наричат това "лов", "спорт"...

Такива неща ти няма да вършиш, аз зная; и от любов към Бога, когато ти се представи случай, ти открито ще въстанеш против тях. Но има жестокост в думи също така, както и в дела. Който каже една дума с намерение да обиди някого, е провинен в това Престъпление. Ти и това няма да правиш; но понякога само една необмислена дума обижда толкова, колкото и една зловна приказка, тъй че ти трябва да се пазиш и от неволна жестокост.

Тя иде обикновено от безразсъдство. Някой е така завладян от лакомия и скъперничество, че никога даже и не помисля за страданията, които причинява на другите, като им плаща много малко или като оставя жена си и децата си почти да умират от глад. Друг някой мисли за своята собствена похот и малко иска да знае колко души и тела той съсипва, за да я задоволи. Трети, за да не се обезпокои само за няколко минути, не плаща на своя работник тъкмо когато трябва, като не мисли никак за трудностите, които му причинява по този начин. Толкова много страдания се дължат

просто на нехайство - когато човек, записан в грижи по себе си, съвсем не помисля как се отразява неговата постъпка върху другите. Но карма никога не забравя и не държи сметка за факта, че хората забравят. Искаш ли да встъпиш в Пътя, трябва да мислиш за последствията от това, което вършиш, иначе ще бъдеш провинен в необмислена жестокост.

Суеверието е друго голямо зло, което е причинило ужасяващи жестокости. Онзи, който е роб на суеверието, презира по-мъдрите и се опитва да ги принуди да вършат това, което прави той. Помисли за страшните кръвопролития, които са извършени заради суеверието, че трябва да се принасят в жертва животни, и заради едно още по-жестоко суеверие, че човекът бил имал нужда да се храни с месо. Помисли за безчовечното отношение към потиснатите касти в нашата любима Индия и виж до каква безсърдечна жестокост могат да стигнат дори онези, които знаят закона за братството.

Подтикнати от тоя призрак на суеверието, хората са извършвали хиляди престъпления - в името на Бога на Любовта. Бди, прочее, най-зорко, за да не остане в тебе и най-малката следа от него.

Тези три престъпления трябва да се избягват: те възпират съдбоносно всеки напредък, понеже са грехове против Любовта. Обаче ти не трябва само да се въздържаш от зло, но и деятелно да работиш за доброто. Ти трябва дотам да си изпълнен от силното желание да служиш, че винаги да си нащрек, за да помагаш на всички около себе си - не само на хората, но и на животните и растенията. Услужвай в малките неща всеки ден, за да ти стане навик, та да не пропуснеш редкия случай да принесеш по-голяма полза,, когато ти предстои да извършиш някое велико дело. Защото ако Ти жадуваш за единение с Бога, то не е заради самия тебе, но за да станеш канал, чрез който да се излее Неговата Любов и да стигне до твоите братя.

Който е в Пътя, той не живее вече за себе си, а за другите; той се е самозабравил, за да може да им служи. Той е перо в ръката на Бога, чрез което Божията Милост се излива тук долу, и намира такъв израз, какъвто тя не би могла да има без този посредник. И при това той е в същото време едно живо огнено перо, из което струи пламъкът на Божията Любов, която гори в сърцето му и озарява света.

Мъдростта, която те прави способен да помагаш; волята, която насочва мъдростта; любовта, която вдъхновява волята - ето качествата, които ти трябва да придобиеш. Воля, Мъдрост и Любов са трите лица на Логоса и ти, който искаш да се запишеш в армията на неговите служители, трябва да проявиш тези лица в света.

Чуй на Учителя словата
И бди над светлината скрита,
И вслушвай се в заповедта Му свята -
дори всред битка гръмовита.

Най-малкият Му знак лови
Зрящ Него над човешките глави;
Долавяй тихия Му шепот вдън душата –
През най-гръмовните напеви на земята.

ОТКЪС ОТ "РАЗГОВОРИ В ОМЕН КЕМП ФАЙЪ" 1927 ГОДИНА

— " С какъв авторитет"

Когато вие си заминете от тук, хората ще ви питат, ще ви задават въпроси и тъй като те виждат светлината върху вашето лице, чувствуват Щастието във вашето сърце, те ще пожелаят да ги разделите с тях. По какъв начин бихте вие им ги дали? Ще им кажете ли: "Вие трябва да вярвате в това и това, в тази или онази индивидуалност, възприемайки този или този етикет" ? Или пък вие ще им кажете: "Той ми отвори сърцето, даде ми разбирателство, и аз бих искал да го споделя с вас"? Само по този начин вие ще бъдете оценен, само така вие ще бъдете в състояние да помогнете истински. Хората не се интересуват от имена, етикети, значки, емблеми, общества, ордени. Те не

възнамеряват да се задоволят с някакво си верую и догми или надъхани убеждения. Те биха били удовлетворени ако им се покаже на дело разбирателство, симпатия и привързаност (обич) към тях самите. Те се нуждаят от такава вода, която единствена би могла да утоли тяхната жажда, която би могла да погаси пожара в тях, да утоли техните копнежи и силни желаниа, да ги умиротвори, да внесе спокойствие в живота им, да им даде чувство на сигурност в тях самите, а оттам и сила за живота. Ако вие използвате силата на авторитета - без значение чий е този авторитет - вие ги ограничавате първо, до един отделен авторитет, второ те ще страдат един ден, когато след като е минало известно време, ще поискат да се освободят от този първоначален авторитет.

Джиду Кришнамурти
Откъс от "Разговори в Омен Кемп
Файъ" 1927 - (от лекцията "С какъв
авторитет")

КОЙ Е НОСИТЕЛЯТ НА ИСТИНАТА

(Обръщение на Джиду Кришнамурти, направено в Еерде, Омен, Холандия на 2 август 1927)

Когато за пръв път започнах да мисля за себе си, което се случи преди няколко години, аз усетих бунта в себе си. Лично аз не бях удовлетворен от никое учение, от нито един авторитет. Искях да открия за самия себе си, какво представлява Мировият Учител и какво представлява истината изразена чрез него. Преди да започна да размишлявам върху себе си, преди да съм имал способността да мисля върху себе си, аз приемах за даденост, че аз, Кришнамурти, съм избран за проводник на Мировият Учител, тъй като хората около мен поддържаха това. Но когато аз започнах да мисля, аз вече исках да открия какво всъщност означава Мирови Учител, какво означава да приемеш да бъдеш проводник на Мировия Учител и какво означава Неговата проява в света.

Имам намерение да бъда нарочно двусмислен. Дори и да можех съвсем лесно да дам дефиниция, всъщност не към това се стремя аз. Веднъж дефинирали дадено нещо, то става мъртво за нас. Ако го направите да изглежда определено, ето с това вече аз съм съгласен. Вие сте се опитали да дадете ваша собствена интерпретация, която в умовете на другите ще заеме определена форма и оттам те ще бъдат ограничени чрез нея, следователно ще трябва да се освободят от нея.

Това, което искам да ви кажа, не е казано от някакъв авторитет и вие не бива да му се подчинявате сляпо без разбиране. Не е въпрос в случая за някакъв авторитет, нито за наставления, който сляпо да трябва да следвате - всъщност онова, което една голяма част от вас желаят. Вие искате от мен да приземя закона долу, вие искате от мен да ви кажа: "Аз съм това и това". Така, че вие да можете да заявите: "Олрайт, ние ще работим за вас". Не това е причината, поради която аз обяснявам, давам тези обяснения, а за да можем да се разбираме едни други, за да можем да си помагаме взаимно. Бих искал да ви накарам сега да виждате нещата, които можете да видите за самите себе си, може би в този живот или в някой бъдещ живот.

Когато бях малък, имах навика да гледам Шри Кришна с флейтата, така както той е нарисуван от индусите. Това бе защото майка ми бе много привързана към Шри Кришна. Тя обичаше да ми говори за него и така аз си създадох представа за Шри Кришна в моето съзнание, с флейтата, с цялата преданост, любов, песните, възхищението - нямате си представа какво огромно чудо бе това за индийските момчета и момичета. Когато поотраснах и срещнах епископ Ледбитер и теософското общество, аз започнах да гледам Учителя К. Х. отново във формата, поставена пред мен, самата действителност от тогавашната ми гледна точка. И така, Учителят К. Х. беше за мен върха. Още по-нататък аз пораснах. Започнах да гледам Майтрея.

Това бе до преди две години. И аз го виждах постоянно във формата му, поставена пред мен.

Всичко това ви го разказвам, не за да се сдобия с авторитет, нито да създам вяра, а само за да усиля във вас вашата вяра, вашата надежда, вашият интелект и вашите сърца.

Винаги при мен е имало битка, докато се намери Истината. Аз бях винаги неудовлетворен от авторитета на другият, от налагането на другия, или методите му на привличане. Искях да я открия за самия себе си и естествено трябваше чрез страдания да я достигам. В последно време Буда е този, който аз гледам (съзерцавам) и той е за мен извор на възхищение и прослава.

Бил съм питан, какво разбирам под "Възлюбен". Аз мога да дам обяснения, които вие можете да интерпретирате по свой начин. За мен, това е всичко - това е Шри Кришна, това е Учителят К. Х.,

това е Майтрея, това е Буда и все още последният стои зад всички тези изброени форми. Какво значение има, какво наименование ще му дадете. Сражавали сте се под знамето на Всемирния Учител.

Светът още не познава името на Всемирният Учител, някои от нас го знаят индивидуално, някои от нас вярват в авторитета, други използват своя собствен опит и свое собствено познание. Но това са частни неща, а не въпроси за които светът се е загрижил.

Това, което ви безпокои е дали наистина съществува Всемирен Учител, който се проявява в тялото на някой си Кришнамурти. Но в света никой не го е грижа за това. Така, вие виждате моята гледна точка, когато ме слушате да говоря за (Възвишения) моят Възлюблен. Неблагодарна работа е да ви обяснявам това, но трябва. Искам това да бъде колкото е възможно по-неясно. Надявам се че съм го направил такава. Моят Възлюблен, това са отворените небеса, цветето, всяко едно човешко същество.

Заявих на себе си: Докато не стана едно с всички Учители, дали те са едно и също същество няма значение, дали Шри Кришна, Христос, Майтрея са едно, това няма значение. Заявих на себе си: Поне доколкото аз ги виждам външно като на картина, като обективни предмети, аз съм отделен, аз съм вън от центъра. Но когато притежавам способността, когато имам силата, когато имам предопределеността, когато се пречистя и облагорода, тогава тази преграда, разделяща ме от тях ще изчезне. Докато съществуваше тя, докато имаше такава разделеност, аз не бях удовлетворен. Докато не бях способен да заявя със сигурност, без преувеличение и екзалтираност, в името на убеждението на някого, че аз съм едно с моят Възлюблен, аз никога не съм говорил, казвах някои неща засягащи общите въпроси, които някои желяха. Никога не съм казвал: Аз съм Всемирният Учител. Но сега, аз чувствавам, че аз съм едно с моят Възлюблен. Заявявам го не за да впечатля някого с моят авторитет, нито за да убедя друг относно моето величие на Всемирен Учител, нито даже заради красотата на живота, неговата простота, а просто за да събудя желанието във вашите сърца и умове да търсите Истината. Ако ви кажа, и аз ви го казвам, че съм едно с моят Възлюблен, то е защото така го чувствавам и защото го зная. Открих за какво копнея, станах единен, за мен повече няма разделение защото моите мисли, желания и копнежи - тези на Себето (личностният Аз) бяха отстранени.

По този начин аз станах способен да заявя, че съм едно с моят Възлюблен - без значение дали вие го интерпретирате, като Буда, Майтрея, Шри Кришна, Христос или някое друго име. От шестдесет години насам вие боготворите образ, който не е говорил, който вие интерпретирате, както ви е изгодно, който ви вдъхновява, вдъхва спокойствие и вдъхновение в трудни моменти. Вие сте в състояние да поддържате в съзнанието си този образ, защото той не говори, не е жив, няма нищо в него, което да поддържа живот. Но сега, когато този образ поддържан от вас, който вие сте боготворили, който сте създали за себе си, който ви е вдъхновявал, е станал жив и ви говори, вие заявявате: Възможно ли е този образ, боготворен от нас да бъде истински верен? Може ли да говори? Има ли някакъв авторитет? Има ли властта да представлява Всемирният Учител? Притежава ли мъдростта на последния, величието на Неговото милосърдие, може ли въобще този Всемирен Учител да се прояви в някой си индивид? Това разбира се, са въпроси, които вие трябва да решите за себе си. Припомнете си известния разказ на Достоевски, в който Христос се появява отново в Рим и папата го поканва, тайно коленичи пред него и Го боготвори и обожаваше. Но Го държи затворен. Той му казва: Ние ще те обожаваме тайно, ще те боготворим тайно, ние допускаме напълно, че ти си Христос, но ако ти излезеш навън, ще причиниш толкова много неразбории и безпокойства за нас, ще причиниш толкова много съмнения, след като ние сме се опитвали да ги потушаваме досега.

Днес този образ започва да става жив, а вие не може да имате нищо истинско, не може да имате нищо вярно, което да не е живо. Вие може да боготворите едно дръвче през зимата, но то е много по-красиво през пролетта, когато пъпките, пчелите, птичките, когато целият свят се оживява. През годините на зимата, вие сте били мълчалив, без да си задавате въпроси искрено вътре в себе си, така е било по-лесно, но днес вие трябва да решите пред себе си.

По рано е било лесно да заявите, че очаквате Всемирният Учител и това е означавало нещо малко. Но днес вие сте изправени лице в лице с проблема на образа, който е вече част от самия живот. Дали вие имате намерение да го боготворите продължително само като образ, или да боготворите реалността на този образ, това трябва да бъде оставено на индивида да избере. Но моля

ви не използвайте вашия авторитет да убеждавате другите, така както аз не използвам моя авторитет да ви убеждавам в истината на този образ, станал вече жив, част от живота. За мен той е жив. Въпреки, че съм свикнал да боготворя този образ, аз не съм удовлетворен от това просто боготворене. Искях да откряна, да изместя назад рамката на този образ, да погледна през очите, да помисля чрез ума, да почувствам със сърцето на този образ. Аз не съм удовлетворен и поради моята неудовлетвореност, моите недоволства, моите скърби, аз съм в състояние да се идентифицирам с образа и така аз се превръщам в образа.

Няма нищо сложно в това, нищо мистериозно, нищо, което да подбужда другите да бъдат убедени. То е, както когато вие сте склонни да се поставите под властта на даден авторитет, който вие ще разчупите рано или късно и съвсем правилно, защото авторитетите се сменят ежедневно. Един ден ще бъде едно лице, друг ден ще бъде друго лице и горко на този който се прекланя пред всичките. Това е най - главното нещо, което не бива да допускате и от което трябва да се пазите. Нуждаете се от авторитет, който ще ви донесе смелост - кураж, който ще ви помогне да се развиете по - цялостно. Но не външен авторитет, ще ви донесе силата, която искате да развиете. Вие сте тези, които трябва обаче да прецените дали е от значение за вас истината, скрита зад образа, превърнал се в жив.

За мен е обичайно да се вслушвам във всеки, винаги съм искал да се уча както от градинаря, така и от пария, от онова което не може да се докосне, от съседа, от приятеля, от всичко, което би могло да ме поучи, и така по този начин да мога да стана едно с моя Възлюбен. Когато започнах да се вслушвам във всичко, и да виждам Истината във всичко, да я събирам, когато открих това, аз бях в състояние да се развивам пълноценно. Сега, вие ме питате за истината и я очаквате от мен или от дадено лице, да излезе от него. Вие сте в очакване на истината да бъде развита пред вас от някой авторитет и тогава ще започнете да боготворите този авторитет, вместо всъщност да боготворите самата истина.

Когато Кришнамурти умре, което е неизбежно, вие ще създадете религия, ще съществуват правила във вашето съзнание, тъй като индивидуалността Кришнамурти е представила по този начин Истината. Така вие ще си съградите храм, ще започнете в него да извършвате церемонии, ще измисляте фрази, догми, верски системи, ще създадете философии. Ако положите върху мен като индивидуалност дълбоки основи, вие ще станете рано или късно затворници, в тази къща, в Този храм и така, докато се появи поредният нов Учител, който ще трябва да ви измъкне от този храм, за да ви спаси от теснотията на възгледите, появила се с новото време и по този начин да ви освободи от него. Но човешкият разум е така устроен, че вие по същата тази линия ще искате да изградите и около него като авторитет храм и така нататък, всичко ще се повтори.

За тези, които разберат това безсмислено повтаряне, които не зависят от ничий авторитет, които носят в сърцата си всичките народи, заедно не е необходимо да строят храмове. Всъщност те веднага разбират проблемите. И това е така, защото на пръсти се броят тези, които искат истински да помогнат на другите около себе си. За тях всичко се явява просто и разбираемо. Другите, които не разбират в дълбочина проблема, въпреки че говорят много как да интерпретират учението, ще имат трудности. За мен е много лесно да изляза навън и да започна да поучавам хората. Но хората в света не ги е грижа дали този, който говори, е божествена манифестация, инкарнация - възплъщение или посещение на Духа в човешкия храм, приготвен предварително за него или пък някой си Кришнамурти. Какво биха те ми казали? "Аз страдам от моите страсти и скърби, променливи настроения. Имате ли нещо постоянно и непреходно да ни предложите? Казвате, че сте намерили Щастие и Освобождението. Може ли да ни дадете нещо от тях, така че и ние да влезем в това царство, в този ваш свят." Това е всичко, което те биха се заинтересували. А не значки, ордени, правила, книги, лектории.

Те биха искали да видят живата вода да тече под моста от човешки същества, така че те да могат да плуват и заедно с нея да отплуват към Безкрайния океан. Как ще интерпретирате всичко това, това е главното, което ви засяга пряко. Вие не сте открили Истината само заради самите вас. Ако е така, това би било много ограничено, вие бихте били твърде ограничен. Напротив - откривайки Истината, вие правите опит да я предадете и на другите хора около вас. Но как ще го извършите това? Как ще подходите, когато разкривате кое е истинско и кое фалшиво? Кой е Мировият учител, какво представлява реалността? Как ще обясните тези въпроси на другите, ако не

сте изчистили изкуствената стагнация в съзнанието си, наложена ви от авторитета. Само при подобно изчистване вие бихте могли в обясненията си да отразите Истината.

Аз винаги в този си живот и може би в миналите ми животи, съм желал едно нещо: Да избягам, да премина отвъд скръбта, отвъд ограниченията, да откроя моя Гуру, моят възлюбен, който е и ваш Гуру или Възлюбен, този Гуру и Възлюбен, който съществува под всеки един обикновен камък, във всеки един стрък трева, който ние тъпчем. Моето желание, моите копнежи са били да стана едно с Него, така че да не се чувствавам отделен, различно, самостоятелно същество, с отделно "себе". Когато бях в състояние да разруша своето Себе, тогава аз съумях да постигна това единение с Възлюбения. Следователно, търсейки това единение с моят Възлюбен, с моята Истина, аз съм открил някакъв път и искам да го споделя с вас.

В случая съм като едно цвете, което разпръсква своя аромат в сутрешната атмосфера. Него не го засяга, кой минава наоколо и вдъхва от този аромат. То просто разпръсква своята миризма и тези, които са щастливи да минат покрай него я вдишват. Но тези които са задоволени, нямат копнежи, които не ги е грижа за всичко това, които и не допускат, че се крие удоволствие зад вдишването на аромата, минават покрай цветето просто така, без да му обърнат внимание. Ще ги принудите ли да сторят това, да се спрат и вдъхнат от аромата? Как бихте могли да ги убедите? А и защо въобще ще ги убеждавате? Вие бихте могли да убеждавате само тези, които истински търсят. Тъй като вие се съмнявате във вашето собствено търсене, вие допускате грешки - търсите правилно. Вие сте удовлетворени от вашите малки познания, от вашите малки авторитети. Искате от тези авторитети да ви говорят, да ви спестят съмненията.

Да допуснем, че се намери някой който ви каже, че аз съм Мировият Учител, по какъв начин това би ви помогнало в търсенето на Истината? По какъв начин разбирането на Истината би могло да достигне вашето сърце, а познанието - до вашият ум? Ако вие зависите от даден авторитет, вие все едно изграждате собствения си замък върху песъчлива почва и рано или късно вълните от скръб ще го достигнат и разрушат. Но ако вие градите вашите основи върху камък, камъка на вашият собствен опит, на вашето собствено познание, на вашите изживени скърби, изживени страдания, ако сте способен да изградите вашата къща върху тях, тухла по тухла, прибавяйки поредната частица опит, тогава вие ще можете да убедите другите.

До този момент, вие сте зависили от Защитниците на Заповедта за авторитета, от някой друг, който ви е казал Истината, независимо от това, че самата Тя е лежала във вас. С вашето собствено сърце, с вашия собствен опит, вие ще я откриете, и това е единственото нещо, което има стойност. Това единствено би могло да компенсира изживените болки и страдания, да ви очисти от вашите скърби, поради което всъщност и аз чувствавам необходимостта да ви говоря тези неща.

Не бих могъл, миналата година, да ви кажа така както сега ви казвам, че аз съм Учител, тъй като заявявайки това, би било неискрено. Би било невярно. Тъй като тогава, не бях постигнал единение с Източника и Целта. Не бях способен да заявя, че съм Учител. Но сега, аз го правя това. Тъй като съм постигнал това единение с моя Възлюбен. Станал съм прославен заради Него и заради Него, мога да помагам на вас. Намерението ми е, не да създавам дискусии върху авторитета, манифестацията Му в личността на Кришнамурти, а да спомогна за оросяването и напояването на вашите скърби от живата вода. Да ви дам възможност да отхвърлите малките ограничения, маловажните пречки, които са по пътя на вашето освобождение. За да можете вие също да се присъедините в безкрайния океан, където се намира Възлюбеният.

Надявам се, че ви говоря това просто и ясно. За тези умове, които го разбират, то ще бъде ясно. За умовете и сърцата, които са търсили пипнешком, които са издирвали и копнели по Истината - Тя ще им се открие. Не би трябвало да убеждавате или да променяте начина на живот на тези, които не желаят да се променят. Но за мен специално, тъй като съм се променил, станал съм едно с Възлюбения, тъй като съм открил моят край, който се явява край на всичко, тъй като съм станал едно и с този край, по причина на моите привързаности - без да притежавате привързаност, вие не може да достигнете края - тъй като аз нося в себе си любов, тъй като съм страдал, видял и открил всичко, естествено мое задължение е, мое удоволствие е, моя дхарма е, да раздавам на тези, които нямат и които преценя, че са достойни.

Дали ще раздавам, чрез Ордена на Звездата или чрез нечие друго тяло, това няма значение. Хората не се интересуват от пътищата, по които нещо им се дава. Те биха били удовлетворени

единствено ако техните скърби, удоволствия, преходни суети, прелетни желания биха могли да бъдат унищожени и нещо възвишено на тяхно място се появи.

Когато веднъж разберете Истината на това Освобождение и Щастие, това ще ви направи свободни от самите себе си, от всички ваши суети, удоволствия, болки и тъги. Тъй като аз съм го постигнал това състояние, бих искал да ви дам част от него. Но вие заявявате: Вие сте длъжен да ни го поднесете в съответната мода, вие можете да го поднесете в определена фразеология, в съответната езикова форма. Има ли в действителност значение от каква чаша ще пиете водата, след като толкова време сте очаквали тази чаша в състояние на жажда? Има ли наистина значение, кой е този, който ще ви я поднесе тази вода и който ще ви нахрани, след като толкова време сте били гладен, след като с тази храна вие ставате отново силен?

Тъй като от векове насам, вие сте били приучвани към етикетите, вие сега искате да сложите етикет и върху живота. Искате Кришнамурти и той да бъде етикетиран и по строго определен начин да ви говори. Така, че да можете да кажете: Сега вече аз разбрах. И тогава, вие си мислите погрешно, че отсега нататък, мирът ще бъде с вас. Страхувам се, че това съвсем не е така, както си го мислите по този начин. Можете ли да свържете водите на морето? Някои хора са се опитали, но това е водило винаги до катастрофа. Аз не бих искал да бъда завързан, защото за мен, това означава ограничения. Вие не може също така да свържете въздуха. Можете да го държите, да го замърсите, да поставите отрова в него, но въздуха, който е извън, който е за всички, вие не можете да контролирате. Аз не възнамерявам да се оставя да бъда завързан от някого. Аз вървя по моя път. За мен това е единствения път. Намерил съм това, което съм искал. Станал съм едно с Възлюбения, и моят Възлюбен и аз, странствуваме заедно по лицето на земята.

Вие не бихте никога имали успех, ако насилвате хората, без значение какъв авторитет използвате, какъв страх насаждате сред тях, какви заплахи за наказание им обещавате. Това е минала история. Сега сме в епохата на революциите и вълненията. Съществува желание да се узнае всичко само по себе си. И ако вие не притежавате това желание вътре в себе си, ще бъдете уловен от ограниченията на света. Мислите, че сте открил, но всъщност не сте открил. Тъй като сте били много сигурен във вашата малка несигурност, вие храните илюзията, че може да обхванете целия свят.

Когато Айфеловата кула бе построена, се смяташе че това е най-красивата кула на света, най-високата, докато един малък аероплан прелетя над нея. Вие всички смятате, че можете да тичате с елена, глигана, с лъва, но вие бихте могли да се състезавате с тях единствено, когато станете едно с Възлюбения. Не би било правилно да ме запитате, кой е този Възлюбен. Каква би била ползата от подобно обяснение. Вие не можете да го разберете този Възлюбен, докато не се научите да го виждате във всяко едно животно, във всеки стрък трева, във всяко едно лице, което страда, във всеки един индивид.

И така, приятели, единственото нещо, което има истинско значение, това е вие да раздавате вода, можеща, да утоли жаждата на хората - на хората, които са тук, които са по света. И тази вода да може да носи удовлетворение, да може да пречиства техните сърца, да облагородява техните умове. Тази вода е: Откриването на Истината и установяването в техните умове и сърца на Освобождение и Щастие.

Разговори с Кришнамурти, състояли се между 21 и 28 август 1963 година в Оберланд Берноа, публикувани на части в списание "Planete"

Разговорите се водят от Карло Суарес.

21 август 1963

С. Аз смятам, факт е, че вашето име е световно известно и, че в общ план не съществува недоразумение по въпроса за същността на вашето учение. Всеки знае, че това което казвате не се поддава на никаква класификация, че в случая не става въпрос за философия, нито психология, нито нова религия и т.н. И вие сте актуален в този смисъл, че не сте зависим от никоя култура или традиция. Въпреки вашето име и вашият индийски произход, вие заявявате, че не принадлежите нито към Изтока, нито към Запада. С това встъпление някои от моите читатели считат за много навременни тези разговори с вас, поставящи си за цел едно общо представяне, не много

задълбочено, нещо като резюме на вашето учение, което би послужило като въведение към по-големите съчинения, много по-сложни за проникване...

К. (Кришнамурти). Какво искат те? Сериозни ли са в своите намерения? Искат ли реални факти или ерудиция? Мислят ли, че ще срещнат при мен познания събрани в томове? Становища? Системи? Идеи?

С. Аз съм напълно сигурен, че не за това става дума.

К. Тогава какво искат? Кажете им, че нищо не чета. Ако търсят информация, ерудиция, аз лично смятам, че всяко подобно познание се явява пречка за разбиране на действителността. Едва когато се сложи точка на този постоянно добавъчен процес, процес на подобно натрупване, би могло да се осъществи психологическа мутация (промяна).

С. Думата "мутация" се е превърнала в модна дума за целият свят откакто необикновеното развитие на науката изправи човека пред необходимостта да се промени и да се адаптира...

К. Да. Но какво се разбира под "мутация"? Всички ние сме в течение на тази експлозивна вълна в развитието на техниката, на все по-многобройните открития, усъвършенствувания от всякакъв вид, (калкулатори) сметачни машини, компютри, пътувания, които утре ще бъдат до луната, открития в биологията, изследвания в областта на живата клетка и т.н.

Ние знаем, че всичко това се намира в ход и че човешкият мозък е длъжен да се приспособи и че се приспособява към тези необикновени промени. Не е необходимо повече да изчакваме по този проблем. Но нека видим другият аспект, опаката страна на този свят тръгнал към експанзия: хаос, объркване, нищета, навсякъде по света. В това състояние на обърканост хората търсят материална сигурност, която смятат че ще получат посредством технически познания. Религиите са се превърнали във второстепенни пътища встрани от големите световни движения и фундаменталните проблеми - времето, болката, страхът остават без отговор.

Ние знаем също, че хората живеят в човешки "общности" - морални и социални сфери и че животът не е нито вътрешен, нито външен, но че наподобява едно блато: едно движение на отиване и връщане между вътрешното и външното.

С. Напълно разбирам, но този пункт би могъл да бъде дискуссионен, защото, ако ние сме такива, каквито сме - предопределени от нашата среда и ако ние констатираме, че тази среда търпи значителни бързо извършващи се промени, защо да не допуснем че това необикновено движение е на път да промени и нашите мозъци?

К. Ние можем да го допуснем. Но тези промени могат ли да бъдат мутация? Ще достигнем ли до електронни мозъци, което би означавало, че не са необходими компютри. А и мозъкът не е целият човек.

С. Това е очевидно. Аз се опитвам да ви кажа, че невероятното развитие на комуникациите и информацията изглежда, че разширява нашето съзнание до обхващането на цялата планета от него.

К. Разбирам ви.

С. Благодарение на вестниците, телевизията, киното ние следим насилието, конфликтите; мизерията по всички точки на планетата.

К. Да, да ... И всичко това е част от самите вас. Ужасната мизерия в Азия ... Режимите (тираниите), амбициите, надпреварите, национализма, расовите омрази, войните. Ние сме всичко това. И когато цялата тази целокупност се представи пред нашият дух, тогава разбираме на каква дълбочина е необходимо да се осъществи мутацията.

С. Съществува едно течение на мисълта, което счита, че сложността на човешкият свят не е по силите на един отделен човек, за да бъде обхваната и да се даде истинска оценка на ситуацията. Тези философи се опитват да създадат и организират колективно мислене, което би било способно да осъществи един синтез от разпилените нишки, отделни линии в познанието.

К. Какви други въпроси имате да поставите?

С. Религиозният въпрос, разбира се. Разумно ли е да допускаме поява на една нова религия изградена върху едно по-добро познание за света и върху разбирането, че човек се явява част от цялото? И така също, какво бихте казали за това, че дълбоко вкоренен в съвременния модерен човек, без значение дали е млад или стар е залегнал страхът?

К. Така е. А сега от къде да започнем?

С. Преди да подновим въпросите поставени вчера, може ли да синтезирате с няколко думи как ви изглежда главният проблем, който се поставя в момента пред човечеството?

К. Бих казал, че е абсолютно необходимо и спешно да се предизвика радикална революция в човешкия дух, една истинска мутация на цялата психическа структура на човека

Суарес: Разбирам, че вашето намерение е да покажете необходимостта от освобождаване на духа от условия. Какъвто и да е броят на вашите слушатели, вие се обръщате към всеки от тях индивидуално, за да му предадете колко е важна в случая необходимостта и неотложността, Според вас, това освобождаване на духа от всякакви условия - или освобождаване на съзнанието от всякакви условия - може и трябва да бъде тотално. Тук аз стигам до един момент, който ми изглежда доста объркващ. Вие твърдите, че тази модификация не отнема време. Нека се спрем върху очевидно необходимото време за разбирането на кое да е изложение на даден въпрос. Поддържате ли твърдението си, че тази радикална промяна не може никога да бъде плод на воля, нито плод на еволюционен процес?

Кришнамурти: Тя не може да се осъществи нито чрез вмешателство на волята, нито чрез намесване на времето. Ако тя би била плод на еволюционен процес, не бих я нарекъл "мутация". Мутацията е незабавна по своето съдържание.

С. Мога да го допусна. Но не мога да си представя мутация, която да не включва в себе си резултатите на миналото. Човек изменя своята среда и неговата среда също го изменя.

К. Не. Човек изменя своята среда и средата изменя такава част от човека, която е участник в модификацията (промяната) на средата, а не целия човек, в неговата крайна дълбочина. Никое външно влияние не може да причини това. Подобно външно влияние променя само повърхностните слоеве на съзнанието.

С. Историческият човек ...

К. Ако искате и така може да се каже ... никое влияние не може да предизвика дълбока психологическа мутация. Никой психологически анализ, също. Защото всеки един анализ се намира в сферата на трайността (продължителността). А никой опит не би могъл да го предизвика, колкото вдъхновен и "духовен" да е той. Напротив, колкото повече наподобява на откровение (разкритие), повече неща обуславя. В двата първи случая, на психологическа модификация, резултат на външно влияние и модификация, резултат на анализ и интроспекция, индивидът не претърпява никаква дълбока трансформация. Той е само променен, фасониран, натъкмен по начин да бъде социално адаптиран. В третия случай: модификацията водена от да кажем, духовен опит е съобразена с организирана вяра. Тя е изцяло лична, индивидът е проектиран в бягството, диктувано му чрез авторитета на даден символ.

С. Бих искал да задълбочим малко тези последни моменти. Ако има възможност, нека започнем с адаптацията.

К. Да отстраним най-напред от нашето съзнание привидното (изкуствено) и твърде удобно различие между съзнателно и несъзнателно. Модерният свят ни налага една огромна външна активност, наречена съзнателна, водеща ни към поставяне акцента върху повърхностното съзнание. Докато в същото време, дълбокото съзнание остава на заден план, било зад воала на всекидневните работи и организация, било зад всекидневните битки и амбиции и т.н. Тази интензивна поляризация води до там, че повърхностното съзнание поставя в сянка дълбоките пластове на съзнанието и им пречи да се манифестират. Що се отнася до аналитичния процес, забележете, че нито един аналитик не е предявявал желание да премахне обусловеността на цялата система (целокупност) от страна на съзнанието. Това предложение им изглежда екстравагантно. Забележете също, че всеки един анализ протича в рамките на обусловеността на аналитика. Самият наблюдател-аналитик е пряк субект на този анализ или лице, намиращо се отвъд обекта, т.е. анализа. Това обуславяне на наблюдателя, на цензора, на съдията, се противопоставя на всяка една промяна-мутация. Защото самата мутация като възникване е нещо, което не се познава, докато аналитикът (анализирацията) е свикнал всичко да свежда до рамките на вече познатото, вече обясненото, точната и добре очертана картина - психологическата арматура. Всеки един анализ, като всяка една система си поставя определена цел, точката в която трябва да се пристигне. Следователно има място за конфликт между наблюдателя и наблюдавания обект, при положение, че методът преуспява за сметка на адаптацията на темата. Мутацията при това положение става възможна само при положение, че вътрешният наблюдател е изчезнал. Адаптацията може да бъде осъществена изцяло по споразумение или чрез

манипулирането на някой психолог, натоварен да смекчи ефектите от реакциите. Тя би могла да се извърши в условията на едно лошо общество, за което се твърди, че все пак в него хората трябва да живеят. Или пък в едно идеално общество, като примерно един религиозен орден. Или пък в желанието да се ускори идването на бъдещото общество. Във всички тези случаи имаме наличието на принудителна сила, опираща се върху аргумент като социалния морал, т.е. това е състояние на противоречия и конфликти. Всяко едно общество е противоречиво в себе си. Всяко общество изисква усилия от страна на тези които го съставляват. Т.е., противоречия, конфликти, усилия, състезания, всичко това представлява непреодолима преграда за осъществяване на мутацията.

С. Защо? Кажете само с няколко думи.

К. Защото мутация означава свобода. Състоянието на конфликт е противоположно на състоянието на мутация. Нека се върнем върху това, което представлява свободата.

С. До този момент ние изследвахме всичко онова, което не е мутацията. Но ние не сме свършили. Надявам се, че достатъчно добре сте засегнали въпроса за адаптацията. Затова нека преминем върху символите, ако желаете. Този проблем е особено интересен.

Така например, как сериозно занимаващите се лица биха могли да възприемат, че психоаналитичните символи са обикновени деградирани представи на истини, които в крайна сметка те трябва да спукат като балони, и да унищожат. Въпреки че твърдят, че религиозните символи са неизменни, своеобразни застинали порти, през които човек преминава изкачвайки се към горните истини. Не съществува йерархия в символите. Всеки символ е едно падане.

К. Няма символичен образ освен в неизследваните части на съзнанието. Аз отивам по-надалеч: думите са само символи. Трябва да се спукат като балони тези символи каквито представляват думите.

С. Теологите, тези абсурдни опити да се мисли за немислимото ...

К. Нека оставим настрана теориите. Всяка една геологическа система страда от липса на зрялост. Да не губим нишката на нашия разговор. Бяхме се спрели върху опита и бяхме казали, че всеки един опит е обусловен. В действителност, всеки преживян опит - аз нямам предвид само този опит наречен духовен - води своите корени от миналото. Не би имало опит, ако няма преди това разпознаване. Нека това се отнася за действителността или за моя съсед, онова, което аз различавам, включва асоциация е миналото. Всеки преживян опит представлява реакция произтичаща от този опит. Опитът наречен духовен, се явява отговор на миналото на моето безпокойство, на моята болка, моят страх, моята надежда. Този отговор е една проекция на компенсацията на дадено мизерно състояние. Моето съзнание проектира противното на онова, което е, защото аз съм убеден, че това противоположно екзалтирано и радостно състояние внася в мен успокоение. Така, моята вяра, католическа или будистка, конструира, прожектира образа на Богородица или Буда и тези фабрикации в съзнанието ми събуждат интензивно емоционално състояние в същите онези пластове на неизследвано съзнание. Изфабрикувани без познание, те се възприемат като действителност. Те се настаняват там, още повече, че паметта спомага да бъде заявено: "Аз зная това, защото имам духовен опит." Тогава думите и условностите се витализират взаимно в порочния кръг на един затворен трафик.

С. Явление породено от индукция.

К. Да. Споменът за интензивно преживяното чувство, за шока, от този екстаз, определя стремежа към повторение на този опит и така символът става върховен, вътрешен авторитет - критерий, идеал към който са насочени всички усилия. Да се улови видението, се превръща в цел. Да се мисли за него непрекъснато и самодисциплината се превръщат в средство. Но мисълта е също така, онова което създава разстояние между индивида, такъв какъвто е и неговият символ, идеал. Този процес, далеч от премахване на условностите, е по своята същност обуславящ (поставящ условията). Не е възможна мутация, ако не се неутрализира тази дистанция, т.е. в индивида представата за нея няма да умре. Мутацията е възможна, само в случая, когато целият този опит бъде прекратен. Човекът, който повече не изживява подобен опит е събуден човек.

Вижте само, какво се случва наоколо: Търсят се все повече и повече подобни опитности (изживяване на подобен опит) - все по-дълбоки и все по-обширни. Тези търсачи са убедени, че изживяването на подобна опитност означава, действителен живот. Всъщност, ние преди малко изслушахме и видяхме, че този процес на натрупване на такъв опит не е свързан с действителността, а е само символ, понятие, идеал, дума. Ние живеем от думи. При все това,

думата, образът, това не са действителното нещо - обекта. Ако животът, наречен духовен е един постоянен конфликт, то е защото човек придобива навика да се храни с илюзии-понятия, така както ако той е гладен, да се нахрани с думата "хляб". По-голямата част от хората живеят от думи, а не от факти. Що се отнася до явленията от живота, духовния живот, сексуалния живот, организацията на нашите работи или нашите развлечения, ние се стимулираме от думи. Думите се организират, трансформират в идеи и мисли и от тези стимуланти ние си въобразяваме, че живеем интензивен живот. Чрез тях, ние създаваме разстояния между действителността (такива, каквито сме) и идеала (проекция на противното на онова, което сме). По този начин ние обръщаме гръб на мутацията.

С. Нека направим една рекапитулация на "неосъществяванията на мутация" - "non possum". Докато в съзнанието съществува конфликт, бил какъвто и да е, не може да има мутация. Докато съществува надвиснал в нашите мисли авторитета на църквата или държавата, не може да има мутация. Докато нашият личен опит се изгражда на база вътрешен опит, не може да има мутация. Докато обучението, социалната среда, традицията, културата, накратко цивилизацията ни, с всичките ѝ зъбчати колела ни предопределя, не може да има мутация. Докато има адаптация, не е възможна мутация. Докато има бягство от нечия природа, каквато и да е, мутация не е възможна. Докато аз се насилвам към някакъв аскетизъм, с надеждата там да открия откровение, имайки последното за идеал, не може да има мутация. Докато аз търся да се себепозная, себепознаяйки се психологически, мутация не може да има. Докато има усилие за постигане на мутация, не може да има такава. Докато има образ, символ, или идеи или дори думи, не може да има мутация. Достатъчно ли изредих? Не съвсем. Защото достигнал до тази точка, аз не мога и да не добавя: Докато има някаква мисъл, мутация не може да се осъществи. Точно така е.

С. Тогава, какво е това?

23 август 1963 г.

К. Това, което представлява мутацията? Кажете ми първо, дали ние водихме този разговор придържайки се само към едно вербално равнище? Дали ние правихме словесна еквилибристика - интелектуална игрословица? Дали ние просто не манипулирахме една парадоксална диалектика? Или ние просто показахме реално съществуващи факти? Кажете ми, вие и аз, виждаме ли необходимостта и неотложността от една радикална трансформация на психологическата структура? В случая, кажете ми, вие и аз тази сутрин не изброихме ли пречките, които се поставят пред осъществяването на мутацията? Отхвърлихме ли ги тези пречки, отрекохме ли ги, или ние през цялото време сме си играли на думи?

С. Ние сме в разгара на битката за изследване на необикновените области на човешкото съзнание. Вие и аз, в този момент мислим едно и също. И абсолютно сигурно е, че дори и да се сблъскаме с редица пречки, ние сме ги елиминирали още в момента, в който сме ги забелязали, че съществуват. Не би трябвало да има причина за тяхното подновяване. Аз не мога да си представя, какво ще кажат моите читатели, когато се запознаят с написаното, резултат на това интервю. Допускам, че някои ще го отхвърлят изцяло, докато други, удобно настанени в своята обусловеност ще го четат забавлявайки се сякаш прелистват някакво развлекателно четиво, в което става дума за приключения. Ще има и такива, които имайки призиванието към сериозното, ще ни проследят внимателно, дори с ентузиазъм. Но, да добавя, вие говорите за цялостността на съзнанието, и аз ви се доверявам, но все пак, каква представа влагате вие зад това понятие? Къде и как бих могъл да се запозная със съзнанието като с цялостност? Колкото повече се задълбавам в материята за съзнанието, толкова повече разбирам, че не съществува живот без обусловеност предварително. Толкова повече осъзнавам, че произхода на едно нещо е в същото време произход и на друго нещо. Също така, че произходът на живота отбягва от моето съзнание, т.е. че моето съзнание не притежава никакво възприятие, засягащо неговия собствен произход.

К. Разбирам вашия въпрос. Мутацията може да се състои само там, където се произвежда тотална експлозия във вътрешността на неизследваните зони на съзнанието.

С. Този отговор много не ми помага. Дали тази експлозия ще се състои или не, по-скоро аз се питам, как бих могъл да си дам сметка за нея, тъй като доколкото аз знам, тя не влиза в числото на явленията, можещи да бъдат проверени с опит. Съзнание, живот, и трайност (продължителност) са синоними и аз не бих могъл да схвана, че те имат общ корен, или че те нямат такъв. Вие говорите за експлозия, т.е. за разрушение на трайността на Азът. Кой е този феномен, който е в състояние да

разруши трайността на Азът, но в същото време да не разруши самия живот? (Аз имам пред вид психическия живот, разбира се) И тази експлозия в самото ядро на обусловеността, въобще възможна ли е?

К. Тази експлозия в ядрото, или ако предпочитате, в самия корен на обусловеността е възможна и необходима. Това е тя, тази мутация.

С. Но как се произвежда тя?

К. Наистина ли искате да го узнаете?

С. Но, разбира се.

К. Като умрете за Трайността. Да умрете за цялостното (тотално) разбиране на времето: минало, настояще, и бъдеще.

С. Много бих искал, при това веднага. Но как да умра? Виждам всички видове на възможна смърт. Плодотворна смърт и стерилна смърт. Смърт с възкресение и смърт с изгниване. Интелектуална смърт, смърт от изсушаване.

К. Да се умре за Трайността, това значи човек да види истината за времето. Да умре за системите (т.е. те да бъдат мъртви за него), да умре за символите, да умре за думите, защото всички те се явяват фактори на разложение. Да умре, както ви го казах, за всяко едно разстояние, което може да бъде създадено между онова което е, и даден идеал. Да умре за собствения си психизъм (собствената си психика), защото тя е тази, която фабрикува психологическото Време. А това време не е действително.

С. Мисля че всичко това е ясно, но най-важното в тази история е да не си създаваме илюзии. Ето защо аз ви зададох въпрос, на който вие не ми отговорихте. Как бих могъл да узная, със сигурност и в действителност, че тази експлозия се е състояла в мен?

К. За да разберете това, не трябва да има делене между наблюдател и наблюдаван обект. Това делене се явява причина за всичко онова, което се нарича "изживян опит". А ние видяхме, че това качество на опита, наречено "изживян" не представлява контакт с действителността, а контакт с образа, думата. Поставяйки ми вашия въпрос, вие ме питате за идеята, не за факта от една експлозия. Следователно този въпрос е погрешен. Той предполага едно разстояние между наблюдавания и наблюдаваното явление. Наистина, отбранявайки се изцяло във вас, вие търсите да изживеете един опит. Или всеки един изживян опит, който включва това разделяне между наблюдател и наблюдаван факт, между мислител и самата мисъл, представлява противоречиво състояние, т.е. състояние на конфликт. Така се стига до въпроса за узнаването, дали експлозията е станала, как да бъде видяна тя. Как да бъде чута? Ако наблюдението е станало вън от света на думите, ако цветът е бил наблюдаван вън от света на ботаниката, ако нито една дума не идва да се намеси в тези асоциации, тогава имаме "виждане", в което наблюдателят е липсващ, едно "виждане", което не включва ни сравненията, ни преценките, ни съжденията, или одобрението. Тогава не се пита: "Как бих могъл да узная, дали съществува такова нещо, вън от опита".

Тази експлозия е мутация.

24 август 1963 г.

С. Позволете ми да ви задам един въпрос, който не е искрен, но чрез който се поставям на мястото на този, който никога не е мислил по тези проблеми, по този начин. Представям си, че той би могъл да ви запита: "Какво би ми останало, освен отчаяние, безпокойство, страх, резултат от осъзнаването, че съм загубил всякаква опорна точка, дори и понятието за собствената си същност?"

К. Ще му отговоря, че не е успял да извърши пътуването поради страха да премине на другия бряг.

С. А ако ви попита: "Какво е състоянието на съзнанието, което е вече прекосило реката на живота и вече се намира на другия бряг?" Вие бихте му отвърнали, че това съзнание се намира на другия бряг и се чувствава отлично от смъкването на товара, наложен му от Трайността, станал непоносим за него преди преминаването на реката?

К. Може би нещо подобно бих му отвърнал.

С. Вие бихте му казали, че неговият страх е свидетелство, че той не се е впуснал в тази авантюра, която му предлагате. Въсщност този диалог съвсем не е въображаем. Аз познавам лица, на които, това което казвате би причинило страх, но аз зная също, че изпълнението на това, което казвате, освобождава от страх. Твърде любопитно е всичко. Сякаш в дълбините на човешкото

съзнание съществува някакъв страх от действия, водещи до собственото разбулване, като в същото време едно разбулващо се съзнание (разбулващо се за самото себе си) не се страхува повече. В това се крие някакво противоречие и аз се питам, дали самото съзнание в своята най-голяма дълбочина няма заложена нуждата от този страх. Това би обяснило защо този страх е винаги поддържан, подхранван от различните религии, считани за убежище и отдушник. Те поддържат страха, пречейки в същото време на съзнанието да се разбере, такова каквото е. За тази цел, те си служат с проектирането, между съзнанието и действителността, на екрана на теологиите. Бих искал да проникнем по-надълбоко с вас в този въпрос, засягащ страха. Колкото е възможно по-надълбоко, защото впрочем Пауел ме помоли да го сторя.

К. Този проблем е едновременно дълбок и обширен. Да се опитаме да го разгледаме, опипвайки го от различните му страни. Страхът е Времето и Мисълта. Ние придаваме континуитет на страха посредством мисълта, също така както чрез мисълта създаваме континуитет и за удоволствието. Обикновен факт е: Мислейки за даден обект на нашето удоволствие, ние даряваме самото удоволствие с континуитет. Същото го правим и със страха, размишлявайки за предмета на нашия страх. Това, което трябва да разберем, това е, следователно, не удоволствието, нито самия страх, а нашата способност да им предаваме стойност, континуитет (продължителност). Ако аз се страхувам от вас или от смъртта или от нещо друго, аз мисля за вас или за смъртта и по този начин поддържам в себе си страх.

С. Това е ясно, но моят въпрос не е в това. Той бе за произхода на страха както и за начина, по който бихме могли да се освободим от него.

К. Разбирам, но нека караме стъпка по стъпка. Аз казах, че ние придаваме продължителност (континуитет) едновременно на удоволствието и на страха, мислейки за техния предмет. Но случва се, да искаме да постигнем континуитет на удоволствието и точно тогава, континуитета на страха, без да го искаме, да се задържа в нашето съзнание. Искаме да дадем изява на континуитета на удоволствието, но търсейки начин да избегнем предмета на нашия страх, ние всъщност разширяваме в нас страха. А ако се случи обратното, да срещнем предмета на нашия страх, той се прекратява.

С. Как така?

К. Говоря за психологическият страх, а не за страха от физическата опасност, който често търсим да избегнем и което е нормално и естествено. Разгледайте страха от смъртта. В какво се състои той? Разделя се целокупността от жизнени феномени на две - живот и смърт. Животът е познат, а за смъртта не се знае нищо. Човек страхува ли се от това, което не познава или по-скоро той се страхува да загуби онова, което познава? Очевидно е, че живот и смърт са двата аспекта на един и същ феномен. Ако те не се считат за два различни феномена, ако мисълта за тях е неделима, по начин, по който мислейки за живота се сещаме за смъртта и обратно, не би имало конфликт никога между тези две понятия. Те принадлежат към един и същ континуитет в нашия дух.

Разгледайте това, което се нарича живот: едно съзнание скитащо без цел, което търси цел, едно съществуване изградено върху битки, безпокойства, опитности (рутина), закотвени за своята посредственост, последната несигурна и отвлечена от събитията, които я заливат, просмуквана от трудолюбие да намери непостижимото равновесие. Това е то, онова, което се познава и нарича "живот". Към това човек се прикрепва, закача. Това той, толкова много се страхува да загуби. А от другата страна съществува нещо, което бидейки чуждо на "живота", нещо което е непознато и което се нарича "смърт". Не само дали има противоречие между това, което наричаме "живот" и "смърт", но преди всичко има конфликт във вътрешността на този фрагмент наречен "живот". Страхът изплува, защото се привързваме към този фрагмент. Боим се да не го загубим, да не го напуснем. Следователно страхът изчезва едва, когато е освободен от процеса на познанието. Колкото и жалък да е този аспект на нашето съществуване, от него ние черпим нашата сигурност - безопасност. В него търсим нашата увереност. Другият аспект, наречен "смърт" ние избягваме да гледаме.

Разглеждайте тези два аспекта, като един и същ феномен на Живота. Тогава смъртта и страхът от нея ще бъдат решени като проблем.

С. Но именно това не се прави. Към познатия и непознатия нямаме една и съща благосклонност. Не можем ли да си поставим въпроса да узнаем, какво представлява страхът сам по себе си?

К. Не съществува страх сам по себе си. Има само един вид страх, страхът от нещо. Той не съществува в латентно състояние, нито е независим сам по себе си.

С. Не съм така сигурен в това. Виждам страх, който е присъщ на индивидуалното съзнание, независимо от животинския страх пред физическите опасности - страх да станеш плячка след преследване, който сме наследили в течение на еволюцията на вида. Добавен към този животински страх мисля, че виждам и едно състояние на изолираното съзнание, в което има размесен присъщия на човека страх.

К. Може да се спрем веднага на този момент. Но първо искам да разгледам явлението "страх" в неговата цялост, а не само в някой от отделните случаи на проява. Бих искал да имам цялостна представа за страха, без значение, кой е предмета, който го причинява. Като се започне от незначителния страх за какво да е, страхът на чиновника от неговия директор, страхът да се загуби дадена позиция, и се стигне до колективния семеен страх, страх на етнически групи, политически, религиозни и национални общности. Навсякъде може да се види, че зад всеки страх има определен предмет и, че този страх е Времето и Мисълта. Това е страхът от последствията на изминалия ден, страхът от утрешния ден, страхът, че онова което е било днес, не ще продължи и утре, страхът, че няма да бъдеш това, което си бил, страхът че няма да станеш, това, което ти се е искало, страхът, че ще се сгромоляса това, което си построил, страхът, че не си построил това, което си проектирал, страхът, че не е станало, страхът да не бъдеш повече. Всичко това се намира в обсега на трайността и . всичко това е Мисъл.

С. Но не съществува ли някакъв фундаментален страх, несъзнателен страх, страх без мисъл?

К. Не. Страхът е винаги страх от нещо. Разгледайте внимателно въпроса и вие ще разберете това. А всеки страх, дори и несъзнателен, е резултат на някаква мисъл.

С. Искате да кажете, че съществуват несъзнателни мисли?

К. Разбира се. Нещо, което сме мислили преди време. Тази мисъл е избягала от нашето съзнание и по-късно се появява, като неосъзната вътрешно. Тогава дори и да не си спомняме оригиналната мисъл, тази се явява нейното сегашно проявление в неосъзната форма.

С. Запазвайки си правото за друго запитване, аз съм съгласен с вас. Онова, което ми прави най-силно впечатление в този момент, това е, че страхът се причинява от вмешателство или заплахата от такова вмешателство, от момент на смут или безпорядък в психологическата арматура, индивидуална или колективна. Индивидуалното или колективно съзнание, което се е идентифицирало с тази арматура се чувства застрашено от момента на смут и безпорядък. Ето ни изправени пред фундаменталния въпрос за страха от смъртта. Ние достигнахме до този проблем в случая откъм другата страна. След като бяхме решили да го докоснем от две различни посоки. Ето ме пристигнал откъм моята посока при вас.

К. Страхът е не само навсякъде около нас, като се започне от животното и се стигне до загрижения за своята безопасност, укрепил се човек. Този страх съществува също и в своята психологическа форма във вътрешността на индивида. Тези два вида страх, различни ли са един от друг? Разбира се, че не. Страхът, всеобщо разпространен в различни области и психологическият страх във вътрешността на Азът, и двата вида страх са всъщност "страх да се бъдеш". Да не бъдеш това или онова или да не бъдеш съвсем краткотраен. Сигурно е, че страхът се намира заложен в психологическата структура на псевдоиндивида, какъвто всъщност е обикновения човек. Тази структура не е действителна, тя е вербална и човекът търси всички средства за да я консолидира като психологическа арматура, с която в последствие да се идентифицира. Този страх би могъл да бъде забелязан във всички онези дейности, където се търси утвърждаване. Очевидното противоречие между факта, че всичко съществуващо е преходно и търсенето на психологическа трайност (перманентност) се намира в основата на този страх. За да се освободи човек от него, трябва да изследва идеята за трайност в нейната целокупност. Човек, който няма илюзии, не храни страх. Разбира се, това не означава, че той трябва да бъде циничен, печален или безразличен.

25 август 1963 г.

К. Така, ето ни изправени пред един от главните проблеми: този на смъртта. За да се разбере този проблем, но не само на думи, а наистина, за да се проникне в неговата дълбочина, трябва да се освободим от всякакви понятия, от всякакви спекулации, от всякакви допускания, че е възможна спекулация в този пункт. Защото всяка една представа, която ние имаме по този въпрос е породена

всъщност от страх. Ако ние, вие и аз, сме без страх, едва тогава ще можем правилно да поставим въпроса за смъртта. Няма да се питаме тогава, какво се случва "след това", а ще изследваме смъртта просто като факт. Ние бихме могли веднага да тръгнем към разкриването загадката на смъртта, ако отстраним от себе си всякакви възприятия, всякакви представи за бягство. Така ще избегнем опитите за изследване на отвъдното, извършвани от страна на някои лица, които търсят пипнешком информация, подобно на просяците, които протягат ръка за милостиня в тъмнината. Ние сме просяци, които протягат ръка отвъд прага на смъртта. Ние мислим, че смъртта се намира отвъд този праг и искаме тя да ни говори. Желаяме някой пратеник от задгробния свят да дойде да успокои нашите страхове, безпокойства по повод неизвестното, към което рано или късно отиваме. Ние искаме обещанието, че ще можем да преминем спокойно и радостно в отвъдното. И не знаейки, къде, как и на кого да се помолим, да изпросим, ние събираме обещания и различни теории от всичките религии по света. Поради това, че не разполагаме със собствена информация, ние приемаме на доверие онази теория, която най-много ни успокоява. Но за да разберем какво всъщност представлява смъртта, ние трябва да сложим край на тази прося, извършвана пипнешком в тъмното от нас.

В състояние ли сме, вие и аз, в това разположение на духа, в което се намираме, питайки се, не за това, какво има отвъд смъртта, да зададем въпроса за това, какво представлява самата смърт? Разбирате ли разликата? Ако се питаме, какво има "отвъд", то е защото просто не си задаваме въпроса, какво е, самото нещо, самата черта.

В състояние ли сме да си зададем подобен въпрос? Можем или наистина да се запитаем, какво представлява смъртта, след като не си задаваме въпроса, какво е живота? И въобще, как да си зададем подобен въпрос след като има толкова много понятия, схващания, теории по този въпрос? Какъв е животът, който ние познаваме? Ние познаваме съществуването на едно съзнание, което се бори непрекъснато във всевъзможни вътрешни конфликти. Разкъсвано от противоречия, това съществуване се помещава в кръга на своите изисквания и задължения, удоволствия, които търси и страдания, които избягва. Ние сме изцяло обсебени от една вътрешна празнота, която натрупването на материални и интелектуални притежания не може да запълни.

С. Ние познаваме хаоса, в който се намира планетата, животът на три милиарда човешки същества, тъпчещи на едно място в търсене на смисъла на съществуването.

К. Вие и аз, ние виждаме, че този аспект от живота е негативен. Свободни ли сме от цялостната психологическа структура, която обществото проектира в нас и ние в него? Докато не се освободим, докато смятаме, че този аспект е действителен, ние се стремим да намерим цел за него, смисъл на съществуване, и не откривайки такива, изпадаме в отчаяние, последното явяващо се извор на толкова философии. Тези философии и различните религии разпространяват идеи, обяснения, понятия, върху този аспект на съществуването, върху това, което той трябва да бъде, върху идеала за постигане братство, всемирна любов и т.н. Също така, те обещаваат за наше утешение представи, които в отвъдното ще възмездят конформистите, приспособените. В това състояние въпросът какво е смъртта, не може да се постави, защото преди него въпросът - какво е животът не е поставен. Съществуването, което ние познаваме, живот ли е? Също така обясненията: възкресение на мъртвите, прераждане и т.н., дали произтичат от познаване на смъртта? Те са само проектни на представи, които имаме върху даден фрагмент от съществуването, наречено живот.

Ако се освободим изцяло от психологическата структура, която съставлява този фрагмент от съществуването, само и само тогава, можем да си поставим въпроса: Какво представлява животът? Този въпрос включва въпроса: Какво е смъртта? И в момента на неговото поставяне, той вече не съществува повече. Животът - смърт притежава изумително значение. Трудността не се състои в намирането на отговор на въпроса: "каково е това?". Трудността е в самото достигане до момента на поставяне на истински въпрос.

С. Това изложение разкрива безкрайни хоризонти и аз бих искал някой ден отново да се върнем на него. Все пак, иска ми се днес да подхвана отново въпроса за чувството на ужас, изпитвано от страна на психологическата структура, когато е застрашена. Тя "чувствува смъртта." Спомням си един приятел, яростен привърженик на вярата (вярващ), на който аз изложих някои факти. Той се изправи внезапно от своя фотьойл и с драматичен тон заяви: "Не ще ме убедите никога в това. Ако бихте успели да го сторите, щяхте да извършите убийство."

К. Да се умре за психологическата структура, всъщност тя да умре за човека, с която човек се идентифицира - не съществува разлика между социална структура и индивидуална структура. Да се умре за всяка една минута, за всеки един ден, за всяко едно действие, да се умре за непосредственото удоволствие и за трайността на болката (мъката) и да се знае, че всичко това се включва в това умирање само при положение, че човекът преди това е способен да зададе въпроса: Какво е смъртта?

Човек не води диалог с физическата смърт. При все това, само тези, които знаят да умират постепенно, миг по миг, могат да избягнат невъзможния диалог с нея. Да се умира миг по миг, това е да се избегне навреждането на духа от постоянното натрупване на миналото. В тази продължителна смърт има едно продължително обновление, една свежест, която не принадлежи на "света на продължителността в Трайността. Това умирање е създаване. Създаването е смърт и любов.

26 август 1968 г.

С. Имам няколко въпроса за поставяне от страна на приятели, въпроси свързани с религията. Но тъй като не разполагаме с много време, ще ги обобщя.

Доколкото са явления, свързани с колективната изява, най-последните няколко големи религии са все от епохата, когато се е смятало, все още, че земята е плоска и слънцето е прекосявало небесния свод. До неотдавна (има се пред вид Галилей) тези религии налагаха една детинска представа за Космоса. Днес, вече не можейки да бъде иначе, те започват да влизат в крак с науката заявявайки, че техните космогонии са само символични. Но въпреки това, те продължават да твърдят, че се явяват носители на вечните истини. Какво бихте казали по въпроса?

К. Тези твърдения са свързани с пропаганден характер. С цел да се наложат над общественото мнение, различните църкви налагат за тази цел своя морал. Търсят начини да се сдобият с детското възпитание, за да могат по този начин да оформят и адаптират човека към прототипа на дадена форма цивилизация. От своя страна, комунистите, със своите идеи действуват също по подобен начин. Религиите с църкви (храмове) и тези, свързани с държавата (като комунизма) прокламират необходимостта от всички добродетели. Докато в същото време тяхната история е изпълнена с насилие, ужас, мъчения, невъобразими кланета.

С. Но не смятате ли все пак, че днешните религии са по-малко воюващи от предишните им изяви? Нали сме свидетели, как върховните глави на най-големите религиозни сдружения заявяват, че човешкото братство е по-важно от сектантското поддържане на култове?

К. Така е. Но ако една декларация за братство стане по-важна от даден култ, то е защото култът е загубил своето значение в очите на самите първосвещеници. Безполезно е да се твърди, че смисълът на универсалното съществува в частното. Този себенаричащ се "универсализъм" не е повече от една търпимост. Да бъдеш толерантен, това е в случая да бъдеш търпим към съседа си, при определени условия. Всяка една толерантност е нетолерантност, така както не-насилието вече означава насилие. (Има се пред вид, че където има истинска толерантност, там въобще не се говори за това - Бел. прев.).

Истината е, че в свещената епоха, религията като средство да осигури общение на човека с онова, което го надвишава, не играе голяма роля в човешката история. Религиозните организации напротив, са се превърнали в политически и икономически (средства) оръдия.

С. Но тези религиозни организации не могат ли да направляват хората към една действителност, която ги надвишава?

К. Не.

С. Да преминем тогава към религиозното чувство. Модерният човек, живеещ днес в света на Айнщайн, а не в този на Евклид, не би ли могъл по-добре да общува с действителността във Вселената, благодарение на едно разширено по най-подходящия начин, съзнание?

К. Този, който желае да разшири своето съзнание, би могъл също така да избира между психо-дрогите начин, който ще му осигури максимум удоволствие. Колкото до общуването с Вселената, чрез едно информационно натрупване и научни познания относно атома и галактиките, все едно да се каже, че огромната, книжовна ерудираност на човека относно любовта ще му помогне да разбере самата любов. Впрочем, човекът за когото питате, супер модерният, този, който е в течение на последните научни достижения, запалил ли е този човек огъня на своята неосъзната

вселена? Докато съществува и една само неосъзната частица в него, той ще проектира нереалност от символи и думи, посредством които ще храни илюзията, че е общувал с нещо възвишено.

С. Не смятате ли все пак, че една религия на бъдещето, изградена върху научна основа е възможна?

К. Защо да говорим за религия на бъдещето? Нека по-скоро разгледаме какво представлява истинската религия. Една организирана религия може само да произведе специални реформи, повърхностни промени, прокламации от рода на надежда за бъдещо братство и универсален мир. Защото всяка религиозна организация задължително се изгражда върху социален план. Аз имам предвид религиозна революция, която единствено би могла да се състои в областта на психологическата структура на дадено общество. Един истински религиозен дух е освободен от страх, защото той е свободен от всички онези структури, които цивилизацията му е наложила в течение на хилядолетия. Един подобен дух, в този смисъл, е празен, защото той се е освободил от всички влияния от миналото, били те колективни или индивидуални, както и от тези влияния, които настоящето упражнява, предопределяйки по този начин бъдещето.

С. Подобен дух, само по силата на факта, че се е освободил, изпразнил от своето съдържание, което всъщност го е държало в подчинение, е необикновено свободен.

К. Той е свободен, жив и напълно безмълвен. Тишината е тази, която има значение. Защото този дух не е в състояние повече да измерва. Това е състояние без мярка. Едва тогава може да се разбере, но съвсем не под формата на опит, онова което не притежава име, онова което е извън мисълта, онова което е енергия без причина. Поради липса на такава създаваща тишина, каквото и да се предприеме, не ще има на земята ни братство, ни мир, нито истинска религия. *The ending of sorrow is the beginning of wisdom.*

С. Това изречение е непреводимо - "Да се постави край на болката, това е началото на мъдростта - наподобява почти по-обикновеното - "Да се сложи край на скръбта".

К. Запишете го на английски език.

27 август 1963 г.

С. Не знам дали предложеното дотук съдържание излага достатъчно ясно пред моите читатели дълбокия характер на вашето учение. Всички религии препоръчват някаква форма на молитва, някакъв метод на съзерцание, за да може чрез тях да се влезе в общение с по-висшата действителност, чието име е Бог, Космос и т.н. А вие по какъв начин процедурате? Молите ли се?

К. Повторението на думи с осветяващо съдържание успокоява развълнувания дух приспивайки го, затыпявайки го. Това повторение му дарява спокойствието на монотонността, в която се появяват няколко момента на яснота. Това е един процес на автохипноза, която се развива чрез приемането на авто-обусловеността, подсилена от духовния авторитет и обществото. Молитвата е вид транквилизатор, позволяващ на човека да живее в психологически заслон, без да изпитва нуждата да излезе от него. Механизмът на молитвата не е труден за разбиране. Като всички механизми и той дава механични резултати. Могат да се наблюдават във всички култове повторения на жестове и думи, имащи успокоителен или екзалтиращ ефект. Колкото и древни и почитани да са тези практики, в крайна сметка те си остават плод на измъчения вид съзнание.

С. Не виждам, впрочем, по какъв заобиколен начин едно обусловено съзнание би могло да влезе в общение с необусловеното.

К. Вярно е. Не съществува молитва, която би могла да превъзмогне непознаването на себе си. Всяка молитва, адресирана до това, което е неограничено, предполага познание от страна на ограничения дух, къде и как да достигне неограниченото. Това означава, че той има идеи, понятия, вярвания в този пункт. Молещият се е попаднал в цяла една система на обяснения, в един ментален затвор, на който той непрекъснато заздравява стените със своите молитви. Далеч от освобождаването, молитвата поставя молещия се в своеобразен затвор. Или, свободата е същността дори на религията, в истинския смисъл на думата. Без свобода не може да се различи това, което е реално, това което е отвъд измеренията на човека. Тази основна свобода е отречена от всички религиозни организации, въпреки онова, което говорят. Няма истинска религия, освен тази на познанието на себе си. Това познание е едно безспирно подновявано възприятие, интензивно и внимателно наблюдение на живота в движение, без натрупване. Далеч от подобно състояние на молитва, познанието на себе си е начало на медитация. Това не е нито натрупване на

психологически познания, нито състояние на религиозно подчинение, при което се очаква прошка. Това познание е неговата собствена свобода и дисциплина. То разрушава институциите, наложени от Обществото, Църквата, Държавата, които действувайки с принуда, обхващат в себе си външни и вътрешни дейности, взаимно противоречащи си. В състояние на медитация, човек наблюдава съзнателните и несъзнателните движения на удоволствието и болката, така както и неочакваните и нови емисии, избликващи в нас. Цялото това наблюдение се развива в полето на Трайността. Налице е яснотата в това наблюдение без наблюдател, наблюдение без осъждане и одобрение. Това е преди всичко, състояние на внимание, а не на концентрация върху нещо, в частност.

С. Това, което казвате би могло да ни накара да мислим, че тази медитация е субективна и насочваща индивида към центъра, какъвто той представлява.

К. Напротив, това е състояние на свобода, на разполагане със себе си. Мозъкът, бидейки спокоен и утихнал, наблюдава външния свят и не проектира повече никакви представи, никакви илюзии. За да наблюдава движението на живота, той е също толкова бърз, какъвто си е, активен и без посока. Едва тогава неизмеримото, извънвременното, безкрайното може да се роди. Това е истинската религия.

28 август 1963 г

С. Мислите ли - това е моят последен въпрос, който съм натоварен да ви задам, че една колективна мисъл, опряла се върху последните достижения на различните науки, биология, етнография, физиология, математика, физика и т.н., би могла, ако съумее да се организира, да направлява човечеството към една разумна еволюция?

К. Научното движение навсякъде е резултат на колективното мислене. Не съществуват изолирани науки. Всяка една наука е среща на няколко други науки. Психологическата структура на обществото и индивида ще се разруши ли от това?

Никоя колективна мисъл не е в състояние да накара човечеството да еволюира по начин като разреши неговите проблеми. Себе-наричащият се "индивид" човек, не е ли в действителност един колектив? Да го превърнеш в още по-колективен, това би било като една допълнителна механизация.

От плуга и воловете до космическата ракета, прогресът се дължи на една определена част от мозъка.

Би ли се развила тази част от мозъка още милиони пъти? И би ли разрешила с една стъпка поне фундаменталния проблем, който си поставя човешкото съзнание, проблем засягащ самото него? Безспорно тази част ще се развива. Процесът е необратим. Но редом с нея, съществува една друга част от човешкия мозък, която не е пробудена и която ние днес се мъчим да съживим. Това нейно пробуждане не е въпрос на време. Това би трябвало да се разбере добре. Това е революционна експлозия (взрив), избликваща от основата на всички неща, която поперчва на кристализацията, закръняването на психологическата структура, осъществявано от минали натрупвания. Тази яснота засяга всеки един проблем в момента на неговото представяне и тогава значимостта на проблема става второстепенна. Свободата и мирът не ще могат да се установят в света, ако това избликване, явяващо се безпричинна енергия, нито колективна, нито индивидуална, не се осъществи, и не е изпълнено с живот.

ДЖИДУ КРИШНАМУРТИ ОБИКНОВЕНОТО СЛИВАНЕ

Чуй ме,
Приятелю.

Който и да си, йогин, монах, свещеник,
Привързан възлюбен на Бога,
Пилигрим, в търсене на щастието,
Къпещ се в свещените реки,
Посещаващ неприкосновените светилища,
Случаен поклонник на деня,
Запален читател на книги,

Или строител на много храмове,
Любовта ме измъчва по теб,
Аз познавам пътя към сърцето на Възвишения.

Тази безсмислена битка,
Тези дълги мрежи,
Тази безкрайна мъка,
Това променливо удоволствие,
Това изгарящо съмнение,
Този товар на живота,
Всичко това ще престане, Приятелю -
Любовта ме измъчва по теб.
Аз познавам пътя към сърцето на Възвишения.

Кръстосвах ли аз земята,
Обичах ли аз размишленията,
Възпявах ли аз (пеейки в екстаз) изпаднал в екстаза на песента,
Надявах ли на шега роклята,
Строях ли аз върху пепелта,

Слушах ли аз камбанният звън,

Помъдрых ли аз от учене,
Бях ли търсещ аз,
Изгубих ли?
Да, много, зная ли аз -
Любовта ме измъчва по теб.
Аз познавам пътя, който води към Възвишения.

О, приятелю,
Би ли обичал размишленията,
Ако мога да ти дам (реалността) действителността?
Изхвърли навън твоите камбани, твоят тамян,
Твоите сълзи и твоите богове,
Остави настрана твоите системи, твоите философии. Ела.
Остави всичко настрана.
Аз познавам пътя към Възвишения.

О, приятелю,
Обикновеното сливане е най-добрият път.

То е пътят към сърцето на Възвишения.

БИОГРАФИЧНА СПРАВКА

Джиду Кришнамурти (1895-1986)

Джиду Кришнамурти е роден в Южна Индия, южно от Мадрас в бедно, принадлежащо към кастата на браманите семейство. Баща му е събирач на данъци, впоследствие околийски съдия по време на английското управление. Майка му умира, когато Кришнамурти е на десет години. Бащата и братята му се грижат за него до момента, в който се осъществява връзката между малкия Джиду и Теософското общество в лицето на Ани Безант, която посредством своя сътрудник Ледбитер се среща с детето, осиновява го и го приема заедно с неговия брат Нитянанда под свое покровителство. Контактът се осъществява случайно, когато един ден Чарлз Ледбитер забелязва случайно аурата на едно от децата, играещи на морския бряг в близост до имението на Обществото.

Основателите на Теософското общество смятат, че пътят на човечеството се направлява от така наречените "Учители", високо еволюирали духовни същества. Ани Безант вижда в момчето потенциален носител на бъдещият голям Учител на света (Мирови Учител). През 1910 година малко след откриването на Кришнамурти се основава широка световна организация поставяща си за задача подготовката и идването на "предсказания" Учител. Кришнамурти въпреки своята млада възраст е поставен в центъра ѝ, като предполагаем потенциален носител на очаквания "Мирови Учител". Между 1909 и 1911 година момчето Кришнамурти е подготвяно за тази му мисия в Индия. Всъщност това е и реалната основа за появата на книгата "При нозете на Учителя", която говори много повече за този период от неговия живот. През 1911 година Кришнамурти и Нитя напускат Индия и за пръв път посещават Англия. Завърнали се отново в Индия баща им дава позволение си да учат в Англия. Там те са подготвяни за приемни изпити в университета. Въпреки че Кришнамурти учи няколко години частно английски, френски, санскрит, той не успява да вземе приемния изпит за Оксфордския университет. По това време се смятало, че неговия брат Нитя ще го дублира в бъдещата му духовна мисия. Но това очакване скоро се оказва погрешно. Нитя умира от туберкулоза в Калифорния, Ожай на 13 ноември 1925 година. Скръбта на Джиду по смъртта на неговия брат е неизмерима. Междувременно е създаден в северната част на Нидерландия, в Омен един постоянен център. Замъкът Берде с част от околността е предоставен на Кришнамурти и по-специално на "Ордена на звездата". От 1925 година е основан лагер и до избухването на световната война, десетки хиляди души преминават оттам всяко лято, за да слушат Кришнамурти по време на неговите лекции.

След завръщането си от Калифорния, и преживения шок свързан със смъртта на Нитя, Кришнамурти започва да говори нови неща, които неговите първоначални наставници не са предвидили. Постепенно с начина си на говорене Кришнамурти се дистанцира от вътрешния кръг на Теософското общество в лицето на Ани Безант, Ледбитер, Арундейл, Джинарадждаса. Със смъртта на Ани Безант се слага край на неговите връзки с това общество. В лекциите си Кришнамурти все повече и повече започва да застъпва схващането за отхвърляне на всякакви духовни авторитети, освен авторитета на собственото сърце и изживявания опит.

Кришнамурти отхвърля всякакви вероизповедания и това дава повод на някои да причислят тези му лекции към атеистичните учения. Все повече той поставя ударение върху индивидуалната природа на човека, върху значението на директното възприятие, непосредствено свързано с търсене на истината и свободата на духа. След 1928 той се освобождава от наложените наставници и антураж. Разпуска създадената около него организация "Орден на звездата". Заявява, че не е имал последователи и че не иска да има такива ученици. Замъкът Берде и околностите са върнати на техния първоначален дарител. Събранията в Омен се прекратяват със започването на войната. От този момент нататък до края на живота си през 1986 година, Кришнамурти пътува по света и изнася лекции. Прави дълги престои в Индия, където най-често говори в Мадрас и Бомбай, от време на време в Бенарес и Делхи. Изнася лекции из Европа, Швейцария - Саанен, Англия - Броквуд парк. Също така в Америка - най-вече в Ню Йорк. Местопребиваването му е в Ожай, Калифорния.

Кришнамурти основава няколко училища в Съединените щати, Канада, Европа и Индия, в които младежи на възраст подходяща за висше образование се обучават на методи от типа на тези, как да се редуцира агресията, как да се прилага основното от метода на себепознание и себезучаване.

В последните си години Кришнамурти проявява особен интерес към научните изследвания. Провежда разговори с редица учени, изнася беседи в някои университети по въпросите на модерната наука. Част от тази му насоченост е отразена в диалози с известни журналисти по въпроси на съвременното състояние на науката.

БИБЛИОГРАФИЯ

Mary Lutyens "Krishnamurti: The Years of Awakening", New York, 1975

Mary Lutyens "Krishnamurti: The Years of Fulfillment", New York, 1983

Emily Lutyens "Candles in the Sun", London, 1957

Krishnamurti's Notebook, New York, 1976.

"At the Feet of the Master", Alcyone, 1910, 1-во издание.